

ഭഗവദ്ഗീത

ഭവദ്ഗീത

താളിളക്കം
2020

പേര്: ഭഗവദ്ഗീത

ഭാഷ: മലയാളം

പ്രസാധകർ: താളിളക്കം

ഡിസംബർ 2020

Layout Design: പ്രവീൺ വർമ്മ

Copyleft:

ലാടെക്കിൽ നിർമ്മിച്ചതാണിത്.
ഓൺലൈൻ വായനയ്ക്ക് വേണ്ടി.
ഉബുണ്ടു ഓപ്പറേറ്റിങ് സിസ്റ്റത്തിലൂടെ.
കുടപ്പാട്: വിക്സിപ്പീഡിയ.

ഭഗവദ്ഗീത

ഉള്ളടക്കം

- അദ്ധ്യായം 1 - അർജ്ജുനവിഷാദയോഗം
- അദ്ധ്യായം 2 - സാംഖ്യയോഗം
- അദ്ധ്യായം 3 - കർമ്മയോഗം
- അദ്ധ്യായം 4 - ജ്ഞാനകർമ്മസന്യാസയോഗം
- അദ്ധ്യായം 5 - കർമ്മസന്യാസയോഗം
- അദ്ധ്യായം 6 - ധ്യാനയോഗം
- അദ്ധ്യായം 7 - ജ്ഞാനവീജ്ഞാനയോഗം
- അദ്ധ്യായം 8 - അക്ഷരബ്രഹ്മയോഗം
- അദ്ധ്യായം 9 - രാജവിദ്യാരാജഗുഹ്യയോഗം
- അദ്ധ്യായം 10 - വിദ്വേഗയോഗം
- അദ്ധ്യായം 11 - വിശ്വരൂപദർശനയോഗം
- അദ്ധ്യായം 12 - ഭക്തിയോഗം
- അദ്ധ്യായം 13 - ക്ഷേത്രക്ഷേത്രജ്ഞവിഭാഗയോഗം
- അദ്ധ്യായം 14 - ഗുണത്രയവിഭാഗയോഗം
- അദ്ധ്യായം 15 - പുരുഷോത്തമയോഗം
- അദ്ധ്യായം 16 - ദൈവാസുരസമ്പദ്വിഭാഗയോഗം
- അദ്ധ്യായം 17 - ശ്രദ്ധാത്രയവിഭാഗയോഗം
- അദ്ധ്യായം 18 - മോക്ഷസന്യാസയോഗം

അദ്ധ്യായം 1 - അർജ്ജുനവിഷാദയോഗം

ധൃതരാഷ്ട്ര ഉവാച

ധർമ്മക്ഷേത്രേ കന്ദക്ഷേത്രേ സമവേതാ യുയുത്സവഃ
മാമകാഃ പാണ്ഡവാശ്ചൈവ കിമകർവത സഞ്ജയ മ

സഞ്ജയ ഉവാച

ദൃഷ്ട്വാ തു പാണ്ഡവാനീകം വ്യൂഢം ദുര്യോധനസ്തുഭാ
ആചാര്യമുപസംഗമ്യ രാജാ വചനമബ്രവീത് ൨

പശ്യേതാം പാണ്ഡുപുത്രാണാം ആചാര്യ മഹതീം ചമുഃ
വ്യൂഢാം ദ്രുപദപുത്രേണ തവ ശിഷ്യേണ ധീമതാ ന

അത്ര ശൂരാ മഹേഷ്യാസാ ഭീമാർജ്ജുനസമാ യുധി
യുയുധാനോ വിരാടശ്ച ദ്രുപദശ്ച മഹാരഥഃ ൪

ധൃഷ്ടകേതുശ്ചേകിതാനഃ കാശിരാജശ്ച വീര്യവാൻ
പുരുജിത്കന്തിഭോജശ്ച ശൈബ്യശ്ച നരപുങ്ഗവഃ ൫

യുധാമന്യുശ്ച വിക്രാന്ത ഉത്തമൗജാശ്ച വീര്യവാൻ
സൗഭദ്രോ ദ്രൗപദേയാശ്ച സർവ ഏവ മഹാരഥാഃ ൬

അസ്താകം തു വിശിഷ്ടാ യേ താനിബോധ ദ്വിജോത്തമ
നായകാ മമ സൈന്യസ്യ സംജ്ഞാർഥം താൻബ്രവീമി തേ ൭

ഭവാൻ ഭീഷ്മശ്ച കർണ്ണശ്ച കൃപശ്ച സമിതിംജയഃ
അശ്വത്ഥാമാ വികർണശ്ച സൗമദത്തിസ്തുമൈവ ച ൮

അന്യേ ച ബഹവഃ ശൂരാ മദർഥേ ത്യക്തജീവിതാഃ
നാനാശസ്ത്രപ്രഹരണാഃ സർവേ യുദ്ധവിശാരദാഃ ൯

അപര്യാപ്തം തദസ്താകം ബലം ഭീഷ്മാഭിരക്ഷിതം

പര്യാപ്തം തിദമേതേഷാം ബലം ഭീമാഭിരക്ഷിതം ൧൦

അയനേഷു ച സർവേഷു യഥാഭാഗമവസ്ഥിതാഃ
ഭീഷ്മവോഭിരക്ഷന്തു ഭവന്തഃ സർവ ഏവ ഹി ൧൧

തസ്യ സഞ്ജനയൻഹർഷം കരുവൃദ്ധഃ പിതാമഹഃ
സിംഹനാദം വിനദ്യോച്ചൈഃ ശംഖം ദധൂൗ പ്രതാപവാൻ ൧൨

തതഃ ശംഖാശ്ച ഭര്യശ്ച പണവാനകഗോമുഖാഃ
സഹസൈവാദ്യഹന്ത്യന്ത സ ശബ്ദസ്തുലോഭവത് ൧൩

തതഃ ശ്വേതൈർഹയൈര്യുക്തേ മഹതി സ്യന്തേ സ്ഥിതൗ
മാധവഃ പാണ്ഡവശ്ചൈവ ദിവ്യൗ ശംഖൗ പ്രദധൂതഃ ൧൪

പാണ്ഡുജന്യം ഹൃഷീകേശോ ദേവദത്തം ധനഞ്ജയഃ
പൗണ്ഡ്രം ദധൂൗ മഹാശംഖം ഭീമകർമ്മാ വൃകോദരഃ ൧൫

അനന്തവിജയം രാജാ കന്തിപുത്രോ യുധിഷ്ഠിരഃ
നകലഃ സഹദേവശ്ച സുലോഷമണിപുഷ്പകൗ ൧൬

കാശ്യശ്ച പരമേഷ്യാസഃ ശിഖണ്ഡീ ച മഹാരഥഃ
ധൃഷ്ടദൃശ്ണോ വിരാടശ്ച സാത്യകിശ്യാപരാജിതഃ ൧൭

ദ്രുപദോ ദ്രൗപദേയാശ്ച സർവശഃ പൃഥിവീപതേ
സൗഭദ്രശ്ച മഹാബാഹുഃ ശംഖാന്ദധൂഃ പൃഥക്പൃഥക് ൧൮

സ ഘോഷോ ധാർതരാഷ്ട്രാണാം ഹൃദയാനി വ്യദാരയത്
നഭശ്ച പൃഥിവീം ചൈവ തുമുലോദ്യന്തനാദയൻ ൧൯

അഥ വ്യവസ്ഥിതാന്ദൃഷ്ട്യാ ധാർതരാഷ്ട്രാൻകപിധ്വജഃ
പ്രവൃത്തേ ശസ്ത്രസമ്പാതേ ധന്തദ്യമ്യ പാണ്ഡവഃ
ഹൃഷീകേശം തദാ വാക്യമിദമാഹ മഹീപതേ ൨൦

അർജ്ജുന ഉവാച

സേനയോരുദയോർമധ്യേ രഥം സ്ഥാപയ മേച്യത
യാവദേതാനിരീക്ഷേഹം യോദ്ധുകാമാനവസ്ഥിതാൻ ൨൧

കൈർമയാ സഹ യോദ്ധവ്യമസ്തിൻരണസമുദ്യമേ ൨൨

യോസ്യമാനാനവേക്ഷേഹം യ ഏതേത്ര സമാഗതാഃ
ധാർതരാഷ്ട്രസ്യ ദുർബ്ബദ്ധേര്യഭേ പ്രിയചികീർഷവഃ ൨൩

സഞ്ജയ ഉവാച

ഏവമുക്തോ ഹൃഷീകേശോ ഗുഡാകേശേന ഭാരത
സേനയോരുദയോർമധ്യേ സ്ഥാപയിത്യാ രഥോത്തമം ൨൪

ഭീഷ്മദ്രോണപ്രമുഖതഃ സർവേഷാം ച മഹീക്ഷിതാം
ഉവാച പാർഥ പശ്യൈതാൻസമവേതാൻകരൂനിതി ൨൫

തത്രപശ്യത്ഥമിതാൻപാർഥ പിതൃനഥ പിതാമഹാൻ
ആചാര്യാനാതുലാൻദ്രാതൃൻ പുത്രാൻ പൗത്രാൻ സഖീംസ്തഥാ
ശ്വശൂരാൻസുഹൃദശ്ചൈവ സേനയോരുദയോരപി ൨൬

താൻസമീക്ഷ്യ സ കൗന്തേയഃ സർവാൻബന്ധുനവസ്ഥിതാൻ
കൃപയാ പരയാവിഷ്ടോ വിഷീദന്നിദമ-ബ്രവീത് ൨൭

അർജ്ജുന ഉവാച

ദൃഷ്ട്വേമം സ്വജനം കൃഷ്ണ യുയുത്സും സമുപസ്ഥിതം
സീദന്തി മമ ഗാത്രാണി മുഖം ച പരിശൃഷ്യതി ൨൮

വേപഥുശ്ച ശരീരേ മേ രോമഹർഷശ്ച ജായതേ
ഗാണധീവം സ്രംസതേ ഹസ്താന്താക്ചൈവ പരിദഹ്യതേ ൨൯

ന ച ശക്തോമ്യവസ്ഥാതും ഭ്രമതിവ ച മേ മനഃ
നിമിത്താനി ച പശ്യാമി വിപരീതാനി കേശവ നം

ന ച ശ്രേയോനപശ്യാമി ഹത്യാ സ്വജനമാഹവേ
ന കാംക്ഷേ വിജയം കൃഷ്ണ ന ച രാജ്യം സുഖാനി ച നന്ദ

കിം നോ രാജ്യേന ഗോവിന്ദ കിം ഭോഗൈർജീവിതേന വാ
യേഷാമർഥേ കാംക്ഷിതം നോ രാജ്യം ഭോഗാഃ സുഖാനി ച നന്ദ

ത ഇമേവസ്ഥിതാ യുദ്ധേ പ്രാണാംസ്ത്യക്ത്വാ ധനാനി ച
ആചാര്യഃ പിതരഃ പുത്രാസ്തഥൈവ ച പീതാമഹാഃ നന്ദ

മാതൃലാഃ ശ്വശൂരാഃ പൗത്രാഃ സ്യാലാഃ സംബന്ധിനസ്തഥാ
ഏതാന ഹതുമിച്ഛാമി ഘ്നതോപി മധിസുദന നന്ദ

അപി ത്രൈലോക്യരാജ്യസ്യ ഹേതോഃ കിം ന മഹീകൃതേ
നിഹത്യ ധർത്തരാഷ്ടാനഃ കാ പ്രീതിഃ സ്യാജ്ജനാർദന നന്ദ

പാപമേവാശ്രയേദസ്സാൻഹതൈതാനാതതായിനഃ
തസ്താനാർഹാ വയം ഹതും ധർത്തരാഷ്ടാൻസബാധവാൻ
സ്വജനം ഹി കഥം ഹത്യാ സുഖിനഃ സ്യാമ മാധവ നന്ദ

യദ്യപ്യേതേ ന പശ്യന്തി ലോഭോപഹതചേതസഃ
കലക്ഷയക്രതം ദോഷം മിത്രദ്രോഹേ ച പാതകം നന്ദ

കഥം ന ജേതയമസ്താഭിഃ പാപാദസ്താനി വർത്തിതും
കലക്ഷയക്രതം ദോഷം പ്രപശ്യദ്ഭിർജനാർദന നന്ദ

കലക്ഷയേ പ്രണശ്യന്തി കലധർമാഃ സനാതനാഃ
ധർമേ നഷ്ടേ കലം കൃത്സ്നമധർമോഭിഭവത്യുത നന്ദ

അധർമാഭിഭവാത്കൃഷ്ണ പ്രദൃഷ്യന്തി കലസ്ത്രീയഃ
സ്ത്രീഷു ദുഷ്ടാസു വാർഷ്ണേയ ജായതേ വർണസങ്കരഃ രം

സങ്കരോ നരകായൈവ കലാപ്ലാനാം കലസ്യ ച
പതന്തി പിതരോ ഹ്യേഷാം ലുപ്തപിണ്ഡോദകക്രിയാഃ രുദ്ര

ദോഷൈരേതൈഃ കലാപ്ലാനാം വർണസങ്കരകാരണൈഃ
ഉത്സാദ്യന്തേ ജാതിധർമ്മാ കലധർമ്മാശ്ച ശാശ്വതാഃ രുദ്ര

ഉത്സന്നകലധർമ്മാണാം മനുഷ്യാണാം ജനാർദന
നരകേ നിയതം വാസോ ഭവതീത്യനുശ്രൂമ രുദ്ര

അഹോ ബത മഹത്പാപം കർതും വ്യവസിതാ വയം
യദ്രാജ്യസുഖലോഭേന ഹതും സ്വജനമുദ്യതാഃ രുദ്ര

യദി മാമ-പ്രതീകാരമശസ്ത്രം ശസ്ത്രപാണയഃ
ധാർത്തരാഷ്ട്രാ രണേ ഹന്യുസ്സന്മേ ക്ഷേമതരം ഭവേത് രുദ്ര

സഞ്ജയ ഉവാച

ഏവമുക്ത്യാർജ്ജുനഃ സംഖ്യേ രഥോപസഥ ഉപാവിശത്
വിസൃജ്യ സശരം ചാപം ശോകസംവിഗ്നമാനസഃ രുദ്ര

ഇതി ശ്രീമദ്ഗേവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം യോഗശാസ്ത്രേ
ശ്രീകൃഷ്ണാർജ്ജുന സംവാദേ അർജ്ജുനവിഷാദയോഗോ നാമ പ്രഥമോദ്ധ്യായഃ
സമാപ്തഃ

അദ്ധ്യായം 2 - സാംഖ്യയോഗം

സഞ്ജയ ഉവാച

തം തഥാ കൃപയാവിഷ്മമശ്രുപൂർണ്ണാകലേക്ഷണം
വിഷീദന്തമിദം വാക്യമുവാച മധുസൂദനഃ ൧

ശ്രീഭഗവാനവാച

കതസ്ത്യാ കശ്ശലമിദം വിഷമേ സമുപസ്മിതം
അനാര്യജ്ജഷ്ടമസ്വർഗ്ഗ്യമകീർത്തികരമർജ്ജുന ൨

കൈക്ലബ്ധം മാ സ്തു ഗമഃ പാർത്ഥ നൈതത്ത്വയുപപദ്യതേ
ക്ഷുദ്രം ഹൃദയദൗർബ്ബല്യം ത്യക്ത്വാത്തിഷ്ഠ പരന്തപ ൩

അർജ്ജുന ഉവാച

കഥം ഭീഷ്മഹനം സംഖ്യേ ദ്രോണം ച മധുസൂദന
ഇഷ്ടഭിഃ പ്രതിയോത്സ്യാമി പുജാർഹാവരീസുദന ൪

ഗുരനഹത്യാ ഹി മഹാനഭാവാനു ശ്രേയോഭോക്തും
ഭൈക്ഷ്യമപീഹ ലോകേ
ഹത്യാർഥകാമാംസ്തു ഗുരനിഹൈവ ഭൂജീയ
ഭോഗാൻരുധിരപ്രദിഗ്ധാൻ ൫

ന ചൈതദ്വിദ്മഃ കതരനോ ഗരീയോ യദ്വാ ജയേമ
യദി വാ നോ ജയേയുഃ
യാനേവ ഹത്യാ ന ജിജീവിഷാമസ്തേവസ്മിതാഃ
പ്രമുഖേ ധാർത്തരാഷ്ട്രാഃ ൬

കാർപ്പണ്യദോഷോപഹതസ്വഭാവഃ പൃച്ഛാമി
ത്യാം ധർമ്മസമൂഢഃചേതാഃ
യച്ഛ്രേയഃ സ്യാന്നിശ്ചിതം ബ്രഹ്മിതന്മേ ശിഷ്യസ്തേഹം
ശാധി മാം ത്യാം പ്രപന്നം ൭

ന ഹി പ്രപശ്യാമി മമാപനദ്യാദ്യച്ഛോകമുച്ഛോഷണമിന്ദ്രിയാണാം
അവാപ്യ ഭൂമാവസപത്തമുലം രാജ്യം സുരാണാമപി ചാധിപത്യം വൃ

സഞ്ജയ ഉവാച

ഏവമുക്ത്വാ ഹൃഷീകേശം ഗുഡാകേശഃ പരന്തപഃ
ന യോത്യ ഇതി ഗോവിന്ദമുക്ത്വാ ഇഷ്ടിം ബഭ്രുവ ഹ ന്

തമുവാച ഹൃഷീകേശഃ പ്രഹസന്നിവ ഭാരത
സേനയോരുഭയോർമദ്ധ്യേ വിഷീദന്തമിദം വ ചഃ ധം

ശ്രീഭഗവാനുവാച

അശോച്യാനന്വശോചസ്ത്വം പ്രജ്ഞാവാദാംശ്ച ഭാഷസേ
ഗതാസുനഗതാസുംശ്ച നാനശോചന്തി പണ്ഡിതാഃ ധന

നത്യേവാഹം ജാതു നാസം ന ത്വം നേമേ ജനാധിപാഃ
നചൈവ നഭവിഷ്യാമഃ സർവേ വയമതഃ പരം ധന

ദേഹിനോസ്തിന്യഥാ ദേഹേ കൗമാരം യൗവനം ജരാ
തഥാ ദേഹാന്തരപ്രാപ്തിർധീരസ്തുത്ര ന മുഹ്യതി ധന

മാത്രാസ്സർശാസ്തു കൗന്തേയ ശീതോഷ്ണസുഖദുഃഖദാഃ
ആഗമാപായീനോ നിത്യാസ്ത്വം സ്തിതിക്ഷസ്വ ഭാരത ധൻ

യം ഹി ന വ്യഥയന്ത്യേതേ പുരുഷം പുരുഷർഷഭ
സമദുഃഖസുഖം ധീരം സോമൃതത്വായ കൽപതേ ധദ്രി

നാസതോ വിദ്യതേ ഭാവോ നാഭാവോ വിദ്യതേ സതഃ
ഉഭയോരപി ദൃഷ്ടോന്തസ്ത്വനയോസ്തുത്വദർശിഭിഃ ധന്

അവിനാശി തു തദ്വിദ്ധി യേന സർവമിദം തതം

വിനാശമവ്യയസ്യാസ്യ ന കശ്ചിത്കർത്തുമർഹതി ൧൭

അന്വന്ത ഇമേ ദേഹാ നിത്യസ്യോക്താഃ ശരീരിണഃ
അനാശിനോ പ്രമേയസ്യ തസ്യാദ്യധ്യസ്വ ഭാരത ൧൮

യ ഏനം വേത്തി ഹന്താരം യശ്ചൈനം മന്യതേ ഹതം
ഉഭയ തൗ ന വിജാനീതോ നായം ഹന്തി ന ഹന്യതേ ൧൯

ന ജായതേ ത്രിയതേ വാ കദാചിന്നായം ഭൂത്വാ
ഭവിതാ വാ ന ഭൂയഃ
അജോ നിത്യഃ ശാശ്വതോയം പുരാണോ ന
ഹന്യതേ ഹന്യമാനേ ശരീരേ ൨൦

വേദാവിനാശിനം നിത്യം യ ഏനമജമവ്യയം
കഥം സ പുരുഷഃ പാർഥ കം ഘാതയതി ഹന്തി കം ൨൧

വാസാംസി ജീർണ്ണാനി യഥാ വിഹായ നവാനി
ഗൃഹ്ണാതി നരോ പരാണി
തഥാ ശരീരാനി വിഹായ ജീർണ്ണാന്യന്യാനി
സംയാതി നവാനി ദേഹീ ൨൨

നൈനം ചിന്ദന്തി ശസ്ത്രാണി നൈനം ദഹതി പാവകഃ
ന ചൈനം ക്ലേദയന്ത്യാപോ ന ശോഷയതി മാരുതഃ ൨൩

അച്ഛേദ്യോയമദാഹ്യോയമക്ലേദ്യോശോഷ്യ ഏവ ച
നിത്യഃ സർവഗതഃ സ്ഥാണരചലോയം സനാതനഃ ൨൪

അവ്യക്തോയമചിന്ത്യോ യമവികാര്യോയമുച്യതേ
തസ്യാദേവം വിദിത്യൈനം നാനശോചിതുമർഹസി ൨൫

അഥ ചൈനം നിത്യജാതം നിത്യം വാ മന്യസേ മൃതം
തഥാപി ത്വം മഹാബാഹോ നൈനം ശോചിതുമർഹസി ൨൬

ജാതസ്യ ഹി ധ്രുവോ മൃത്യുർധ്രുവം ജന്മ മൃതസ്യ ച
തസ്മാദപരിഹാര്യേർഥേ ന ത്വം ശോചിതുമർഹസി ൨൭

അവ്യക്താദീനി ഭൂതാനി വ്യക്തമദ്ധ്യാനി ഭാരത
അവ്യക്തനീധനാന്യേവ തത്ര കാ പരിഭേവനാ ൨൮

ആശ്ചര്യവത്പശ്യതി കശ്ചിദേനമാശ്ചര്യവദ്വദതി തഥൈവ ചാനുഃ
ആശ്ചര്യവചൈനമന്യുഃ ശ്രുണോതി ശ്രുത്വാപ്യേനം വേദ ന ചൈവ കശ്ചിത് ൨൯

ദേഹീ നിത്യമവധ്യോയം ദേഹേ സർവസ്യ ഭാരത
തസ്മാത്സർവാണി ഭൂതാനി ന ത്വം ശോചിതുമർഹസി ൩൦

സ്വധർമ്മപി ചാവേക്ഷ്യ ന വികമ്പിതുമർഹസി
ധർമ്മാലി യുദ്ധാച്ഛേയോന്യത്ക്ഷത്രിയസ്യ ന വിദ്യതേ ൩൧

യദൃച്ഛയാ ചോപപന്നം സ്വർഗ്ഗദ്വാരമപാവൃതം
സുഖിനഃ ക്ഷത്രിയാഃ പാർഥ ലഭന്തേ യുദ്ധമീദൃശം ൩൨

അഥ ചേത്ത്വമിമം ധർമ്മ്യം സംഗ്രാമം ന കരിഷ്യസി
തതഃ സ്വധർമ്മം കീർത്തിം ച ഹിത്വാ പാപമവാപ്സ്യസി ൩൩

അകീർത്തിം ചാപി ഭൂതാനി കഥയിഷ്യന്തി തേവ്യയാം
സംഭാവിതസ്യ ചാകീർത്തിർമരണാദതിരിച്യതേ ൩൪

ഭയാദ്രണാദുപരതം മംസ്യന്തേ ത്വാം മഹാരഥാഃ
യേഷാം ച ത്വം ബഹുമതോ ഭൂത്വാ യാസ്യസി ലഘുവം ൩൫

അവാച്യവാദാംശ്ച ബഹുൻവദിഷ്യന്തി തവാഹിതാഃ
നിന്ദന്തസ്സവ സാമർത്ഥ്യം തതോ ദുഃഖതരം ന കിം ൩൬

ഹതോ വാ പ്രാപ്സ്യസി സ്വർഗ്ഗം ജിത്വാ വാ ഭോക്ഷ്യസേ മഹീം
തസ്മാദുത്തിഷ്ഠ കൗന്തേയ യുദ്ധായ കൃതനിശ്ചയഃ ൩൭

സുഖദുഃഖേ സമേ കൃത്യാ ലാഭാലാഭൗ ജയാജയൗ
തതോ യുദ്ധായ യുജ്യസ്വ നൈവം പാപമവാപ്സ്യസി ൩൮

ഏഷാ തേഭീഹിതാ സാംഖ്യേ ബുദ്ധിര്യോഗേ ത്വിമാം ശൃണു
ബുദ്ധ്യാ യുക്തോ യയാ പാർഥ കർമ്മബന്ധം പ്രഹാസ്യസി ൩൯

നേഹാഭിക്രമനാശോസ്തി പ്രത്യവായോ ന വിദ്യതേ
സ്വൽപമപ്യസ്യ ധർമ്മസ്യ ത്രായതേ മഹതോ ഭയാത് ൪൦

വ്യവസായാത്മികാ ബുദ്ധിരേകേഹ കരുനന്ദന
ബഹുശാഖാ ഹ്യനന്താശ്ച ബുദ്ധയോ വ്യവസായിനാം ൪൧

യാമിമാം പുഷ്പിതാം വാചം പ്രവദന്ത്യവിപശ്ചിതഃ
വേദവാദരതാഃ പാർഥ നാന്യദസ്തിതി വാദിനഃ ൪൨

കാമാത്മാനഃ സ്വർഗ്ഗപരാ ജന്മകർമ്മഫലപ്രദാം
ക്രിയാവിശേഷബഹുലാം ഭോഗൈശ്വര്യഗതിം പ്രതി ൪൩

ഭോഗൈശ്വര്യപ്രസക്താനാം തയാപഹൃതചേതസാം
വ്യവസായാത്മികാ ബുദ്ധിഃ സമാധൗ ന വിധീയതേ ൪൪

ഐത്രണ്യവിഷയാ വേദാഃ നിസ്സൈഗൃണ്യോ ഭവാർജ്ജുന
നിർദ്ദന്വോ നിത്യസത്ത്വസേഥാ നിര്യോഗക്ഷേമ ആത്മവാൻ ൪൫

യാവാൻനർഥ ഉദപാനേ സർവത സംപ്ലുതോദകേ
താവൻസർവേഷു വേദേഷു ബ്രാഹ്മണസ്യ വിജാനതഃ ൪൬

കർമ്മണ്യേവാധികാരന്യേ മാ ഫലേഷു കദാചന
മാ കർമ്മഫലഹേതുർഭൂർമാ തേ സങ്ഗോസ്തുകർമ്മണി ൪൭

യോഗസ്ഥഃ കരു കർമാണി സംഗം ത്യക്ത്വാ ധനഞ്ജയ
സിദ്ധ്യസിദ്ധ്യോഃ സമോ ഭൂത്വാ സമത്വം യോഗ ഉച്യതേ ൪൮

ദൂരേണ ഹ്യവരം കർമ്മ ബുദ്ധിയോഗാധനഞ്ജയ
ബുദ്ധൗ ശരണമൻവിച്ഛ കൃപണാഃ ഫലഹേതവഃ രൻ

ബുദ്ധിയുക്തോ ജഹാതീഹ ഉഭേ സുകൃതദൃഷ്ടതേ
തസ്മാദ് യോഗായ യുജ്യസ്വ യോഗഃ കർമ്മസു കൗശലം ദ്രൗ

കർമ്മജം ബുദ്ധിയുക്താ ഹി ഫലം തൃക്ത്വാ മനീഷിണഃ
ജന്മബന്ധവിനിർമൂക്താഃ പദം ഗച്ഛത്യനാമയം ദ്രൗ

യദാ തേ മോഹകലിലം ബുദ്ധിർവൃതിതരിഷ്യതി
തദാ ഗതാസി നിർവേദം ശ്രോതവ്യസ്യ ശ്രുതസ്യ ച ദ്രൗ

ശ്രുതിവിപ്രതിപന്നാ തേ യദാ സ്ഥാസ്യതി നിശ്ചലാ
സമാധാവചലാ ബുദ്ധിസ്തദാ യോഗമവാപ്സ്യസി ദ്രൗ

അർജ്ജുന ഉവാച

സ്ഥിതപ്രജ്ഞസ്യ കാ ഭാഷാ സമാധിസ്ഥസ്യ കേശവ
സ്ഥിതധീഃ കിം പ്രഭാഷേത കിമാസീത വ്രജേത കിം ദ്രൗ

ശ്രീഭഗവാൻവാച

പ്രജഹാതി യദാ കാമാൻസർവാൻപാർഥ മനോഗതാൻ
ആത്മന്യേവാത്മനാ തുഷ്ടഃ സ്ഥിതപ്രജ്ഞസ്തദോച്യതേ ദ്രൗ

ദുഃഖേഷ്യന്ദ്രിഗ്മനാഃ സുഖേഷു വിഗതസ്തഹഃ
വീതരാഗഭയക്രോധഃ സ്ഥിതധീർമുനിരുച്യതേ ദ്രൗ

യഃ സർവത്രാനഭിസ്സേഹസ്തത്തത്പ്രാപ്യ ശുഭാശുഭം
നാഭിനന്ദതി ന ദ്വേഷ്ടി തസ്യ പ്രജ്ഞാ പ്രതിഷ്ഠിതാ ദ്രൗ

യദാ സംഹരതേ ചായം കൂർമോങ്ഗാനീവ സർവശഃ
ഇന്ദ്രിയാണീന്ദ്രിയാർഥോദ്യസ്തസ്യ പ്രജ്ഞാ പതിഷ്ഠിതാ ദ്രൗ

വിഷയാ വിനിവർത്തനേ നിരാഹാരസ്യ ദേഹിനഃ
രസവർജം രസോപ്യസ്യ പരം ദൃഷ്ട്യാ നിവർത്തതേ ഭൂൻ

യതതോ ഹൃപി കൗന്തേയ പുരുഷസ്യ വിപശ്ചിതഃ
ഇന്ദ്രിയാണി പ്രമാമീനി ഹരന്തി പ്രസഭം മനഃ ന്നം

താനി സർവ്വാനി സംയമ്യ യുക്ത ആസീത മത്പരഃ
വശേ ഹി യസ്യേന്ദ്രിയാണി തസ്യ പ്രജ്ഞാ പ്രതിഷ്ഠിതാ ന്നമ

ധ്യായതോ വിഷയാൻപുംസഃ സങ്ഗന്യേഷുപജായതേ
സങ്ഗാത്സഞ്ജായതേ കാമഃ കാമാത്ക്രോധോഭിജായതേ ന്നമ

ക്രോധാദ്ഭവതി സമ്മോഹഃ സമ്മോഹാത്സ്മൃതിവിഭ്രമഃ
സ്മൃതിഭ്രംശാദ്ബുദ്ധിനാശോ ബുദ്ധിനാശാത്പ്രണശ്യതി ന്നമ

രാഗദ്വേഷവിമുക്തൈസ്തു വിഷയാനിന്ദ്രിയൈശ്ചരൻ
ആത്മവശൈശ്വരീവിയേയാത്മാ പ്രസാദമധിഗച്ഛതി ന്നമ

പ്രസാദേ സർവദുഃഖാനാം ഹാനിരന്യോപജായതേ
പ്രസന്നചേതസോ ഹ്യാശു ബുദ്ധിഃ പര്യവതിഷ്ഠതേ ന്നമ

നാസ്തി ബുദ്ധിരയുക്തസ്യ ന ചായുക്തസ്യ ഭാവനാ
ന ചാഭാവയതഃ ശാന്തിരശാന്തസ്യ കൃതഃ സുഖം ന്നമ

ഇന്ദ്രിയാണാം ഹി ചരതാം യന്മനോരവിധീയതേ
തദസ്യ ഹരതി പ്രജ്ഞാം വായുർനാവമിവാംഭസി ന്നമ

തസ്സാദ്യസ്യ മഹാബാഹോ നിഗൃഹീതാനി സർവശഃ
ഇന്ദ്രിയാണീന്ദ്രിയാർഥോദ്യസ്തസ്യ പ്രജ്ഞാ പ്രതിഷ്ഠിതാ ന്നമ

യാ നിശാ സർവഭൂതാനാം തസ്യാം ജാഗർത്തി സംയമീ
യസ്യാം ജാഗ്രതി ഭൂതാനി സാനിശാ പശ്യതോ മൂനേഃ ന്നമ

ആപുര്യമാണമചലപ്രതിഷ്ഠം സമുദ്രമാപഃ പ്രവിശന്തി യദ്വത്
തദ്വത്കാമാ യം പ്രവിശന്തി സർവേ സ ശാന്തിമാപ്നോതി ന കാമകാമി ഞ

വിഹായ കാമാന്യഃ സർവാൻപുമാംശ്ചരതി നിഃസ്സഹഃ
നിർമമോ നിരഹംകാരഃ സ ശാന്തിമധിഗച്ഛതി ഞ

ഏഷാ ബ്രാഹ്മീ സ്ഥിതി പാർഥ നൈനാം പ്രാപ്യ വിമുഹ്യതി
സ്ഥിത്യാസ്യാമന്തകാലേ പി ബ്രഹ്മനിർവാണമുച്ഛതി ഞ

ഇതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം യോഗശാസ്ത്രേ
ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ സാംഖ്യയോഗോ നാമ ദ്വിതീയോദ്ധ്യായഃ സമാപ്തഃ

അദ്ധ്യായം 3 - കർമ്മയോഗം

അർജുന ഉവാച

ജ്യായസീ ചേതകർമ്മണസ്തേ മതാ ബുദ്ധിർജനാർദന
തത്കിം കർമ്മണി ഘോരേ മാം നിയോജയസി കേശവ ൧

വ്യാമിശ്രേണേവ വാക്യേന ബുദ്ധിം മോഹയസീവ മേ
തദേകം വദ നിശ്ചിത്യ യേന ശ്രേയോഹമാപ്തയാം ൨

ശ്രീഗേവാന്തവാച

ലോകേസ്തിന്ദ്രിവിധാ നിഷ്ഠാ പുരാ പ്രോക്താ മയാനൗഘ
ജ്ഞാനയോഗേന സാംഖ്യാനാം കർമ്മയോഗേന യോഗിനാം ൩

ന കർമ്മണാമനാരംഭാന്നൈഷ്ഠർമ്യം പുരുഷോശ്ലതേ
ന ച സന്യസനാദേവ സിദ്ധിം സമധിഗച്ഛതി ൪

ന ഹി കശ്ചിതക്ഷണമപി ജാതു തിഷ്ഠത്യകർമ്മകൃത്
കാര്യതേ ഹ്യവശഃ കർമ്മ സർവഃ പ്രകൃതിജൈർഗുണൈഃ ൫

കർമ്മേന്ദ്രിയാണി സംയമ്യ യ ആസ്തേ മനസാ സ്തരൻ
ഇന്ദ്രിയാർഥാനിമൂഢാത്മാ മിഥ്യാചാരഃ സ ഉച്യതേ ൮

യസ്തിന്ദ്രിയാണി മനസാ നിയമ്യാരഭതേർജുന
കർമ്മേന്ദ്രിയൈഃ കർമ്മയോഗമസക്തഃ സ വിശിഷ്യതേ ൭

നിയതം കരു കർമ്മ ത്വം കർമ്മ ജ്യായോ ഹ്യകർമ്മണഃ
ശരീരയാത്രാപി ച തേ ന പ്രസിദ്ധ്യദകർമ്മണഃ ൮

യജ്ഞാർഥതകർമ്മണോന്യത്ര ലോകോയം കർമ്മബന്ധനഃ
തദർഥം കർമ്മ കൗന്തേയ മുക്തസങ്ഗഃ സമാചര ൯

സഹയജ്ഞാഃ പ്രജാഃ സൃഷ്ട്വാ പുരോവാച പ്രജാപതിഃ

അനേന പ്രസവിഷ്യധമേഷ വോസ്സീഷ്ടകാമധുക് ൧൦

ദേവാൻഭാവയതാനേന തേ ദേവാ ഭാവയതു വഃ

പരസ്പരം ഭാവയന്തഃ ശ്രേയഃ പരമവാസ്സഥ ൧൧

ഇഷ്ടാൻഭോഗാൻഹി വോ ദേവാ ദാസ്യന്തേ യജ്ഞഭാവിതാഃ
തൈർദത്താനപ്രദായൈദ്യോ യോ ഭുക്തേ സ്തേന ഏവ സഃ ൧൨

യജ്ഞശിഷ്യാശിനഃ സന്തോ മുച്യന്തേ സർവകിർബിഷൈഃ
ഭുജതേ തേ ത്വഘം പാപാ യേ പചന്ത്യാത്മകാരണാത് ൧൩

അന്നാദ്ഭവതി ഭൂതാനി പർജന്യാദനസംഭവഃ
യജ്ഞാദ്ഭവതി പർജന്യോ യജ്ഞഃ കർമ്മസമുദ്ഭവഃ ൧൪

കർമ്മ ബ്രഹ്മോദ്ഭവം വിദ്ധി ബ്രഹ്മാക്ഷരസമുദ്ഭവം
തസ്മാത്സർവഗതം ബ്രഹ്മ നിത്യം യജ്ഞേ പ്രതിഷ്ഠിതം ൧൫

ഏവം പ്രവർതിതം ചക്രം നാനവർതയതീഹ യഃ
അഘായുരിന്ദ്രിയാരാമോ മോഘം പാർഥ സ ജീവതി ൧൬

യസ്ത്വാത്മതിരേവ സ്യാദാത്മതൃപ്തശ്ച മാനവഃ
ആത്മന്യേവ ച സതുഷ്ടസ്തസ്യ കാര്യം ന വിദ്യതേ ൧൭

നൈവ തസ്യ കൃതേനാർഥോ നാകൃതേനേഹ കശ്ചന
ന ചാസ്യ സർവഭൂതേഷു കശ്ചിദർഥവ്യപാശ്രയഃ ൧൮

തസ്മാദസക്തഃ സതതം കാര്യം കർമ്മ സമാചര
അസക്തോ ഹ്യാചരൻകർമ്മ പരമാപ്നോതി പൂരുഷഃ ൧൯

കർമ്മണൈവ ഹി സംസിദ്ധിമാസ്ഥിതാ ജനകാദയഃ
ലോകസംഗ്രഹമേവാപി സംപശ്യൻകർമ്മമർഹസി ൨൦

യദ്യാചരതി ശ്രേഷ്ഠസ്തത്തദേവേതരോ ജനഃ

സ യത്പ്രമാണം കരുതേ ലോകസ്തദനുവർത്തതേ ൨൧

ന മേ പാർമാസ്തി കർതവ്യം ത്രിഷു ലോകേഷു കിഞ്ചന
നാനവാപ്തമവാപ്തവ്യം വർത്ത ഏവ ച കർമ്മണി ൨൨

യദി ഹൃഹം ന വർത്തേയം ജാതു കർമ്മണ്യതന്ദ്രിതഃ
മമ വർത്താനവർത്തന്തേ മനുഷ്യാഃ പാർഥ സർവശഃ ൨൩

ഉത്സീദേയുരിമേ ലോകാ ന കര്യാം കർമ്മ ചേദഹം
സങ്കരസ്യ ച കർതാ സ്യാമുപഹന്യാമിമാഃ പ്രജാഃ ൨൪

സക്താഃ കർമ്മണ്യവിദ്യാംസോ യഥാ കർവന്തി ഭാരത
കര്യാദ്വിദ്യാംസ്തഥാസക്തശ്ചികീർഷ്യർലോകസംഗ്രഹം ൨൫

ന ബുദ്ധിഭേദം ജനയേദജ്ഞാനാം കർമ്മസംഗിനാം
ജോഷയേത്സർവകർമാണി വിദ്യാന്യക്തഃ സമാചരൻ ൨൬

പ്രകൃതേഃ ക്രിയമാണാനി ഗുണൈഃ കർമാണി സർവശഃ
അഹങ്കാരവിമൂഢാത്മാ കർതാഹമിതി മന്യതേ ൨൭

തത്ത്വവിത്തു മഹാബാഹോ ഗുണകർമ്മവിഭാഗയോഃ
ഗുണാ ഗുണേഷു വർത്തന്ത ഇതി മത്യാ ന സജ്ജതേ ൨൮

പ്രകൃതേർഗുണസമ്മൂഢാഃ സജ്ജന്തേ ഗുണകർമ്മസു
താനക്രസ്തുവിദോ മന്ദാൻക്രസ്തുവിന്ന വിചാലയേത് ൨൯

മയി സർവാണി കർമാണി സന്യസ്യാധ്യാത്മചേതസാ
നിരാശീർനിർമ്മമോ ഭൂത്വാ യുധ്യസ്വ വിഗതജ്വരഃ ൩൦

യേ മേ മതമിദം നിത്യമനുതിഷ്ഠന്തി മാനവാഃ
ശ്രദ്ധാവന്തോനസൂയന്തോ മുച്യന്തേ തേപി കർമ്മഭിഃ ൩൧

യേ ത്വേതദഭ്യസൂയന്തോ നാനതിഷ്ഠന്തി മേ മതം

സർവജ്ഞാനവിമുഖാംസ്താനിദ്ധി നഷ്ടാനചേതസഃ ൩൨

സദൃശം ചേഷ്ടതേ സ്വസ്യാഃ പ്രകൃതേർജ്ഞാനവാനപി
പ്രകൃതിം യാന്തി ഭൂതാനി നിഗ്രഹഃ കിം കരിഷ്യതി ൩൩

ഇന്ദ്രിയസ്യേന്ദ്രിയസ്യാർഥ രാഗദ്വേഷൗ വ്യവസ്ഥിതൗ
തയോർന വശമാഗച്ഛേത്തൗ ഹൃസ്യ പരിപന്ഥിനൗ ൩൪

ശ്രോയാൻസ്വധർമോ വിഗുണഃ പരധർമാത്പന്നഷ്ടിതാത്
സ്വധർമേ നിധനം ശ്രേയഃ പരധർമോ ഭയാവഹഃ ൩൫

അർജ്ജുന ഉവാച

അഥ കേന പ്രയുക്തോയം പാപം ചരതി പൃത്വഃ
അനിച്ചന്നപി വാർഷ്ണേയ ബലാദിവ നിയോജിതഃ ൩൬

ശ്രീഭഗവാൻവാച

കാമ ഏഷ ക്രോധ ഏഷ രജോഗുണസമുദ്ഭവഃ
മഹാഗന്ധോ മഹാപാപമാ വിദ്യേനമിഹ വൈരിണം ൩൭

ധൃമേനാത്രിയതേ വഹ്നിര്യഥാദർശോ മലേന ച
യഥോൽബേനാവൃതോ ഗർഭസ്ഥാ തേനേദമാവൃതം ൩൮

ആവൃതം ജ്ഞാനമേതേന ജ്ഞാനിനോ നിത്യവൈരിണാ
കാമരൂപേണ കൗന്തേയ ദൃഷ്ടരേണാനലേന ച ൩൯

ഇന്ദ്രിയാണി മനോ ബുദ്ധിരസ്യാധിഷ്ഠാനമുചൃതേ
ഏതൈർവിമോഹയത്യേഷ ജ്ഞാനമാവൃത്യ ദേഹിനം ൪൦

തസ്താന്തമിന്ദ്രിയാണ്യാദൗ നിയമ്യ ഭരതർഷഭ
പാപമാനം പ്രജഹി ഹ്യേനം ജ്ഞാനവിജ്ഞാനനാശനം ൪൧

ഇന്ദ്രിയാണി പരാഞ്ചാഹരിന്ദ്രിയേഭ്യഃ പരം മനഃ
 മനസസ്തു പരാ ബുദ്ധിര്യോ ബുദ്ധേഃ പരതസ്തു സഃ ൪൨

ഏവം ബുദ്ധേഃ പരം ബുദ്ധ്യാ സംസ്കൃത്യാത്മാനമാത്മനാ
 ജഹി ശത്രും മഹാബാഹോ കാമരൂപം ദുരാസദം ൪൩

ഇതി ശ്രീമദ്ഗേവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം യോഗശാസ്ത്രേ
 ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ കർമ്മയോഗോ നാമ ത്രിതീയോദ്ധ്യായഃ സമാപ്തഃ

അദ്ധ്യായം 4 - ജ്ഞാനകർമ്മസന്യാസയോഗം

ശ്രീഭഗവാൻവാച

ഇമം വിവസ്വതേ യോഗം പ്രോക്തവാനഹമവ്യയം
വിവസ്വാന്മനവേ പ്രാഹ മുനരിക്ഷ്യാകവേബ്രവീത് ൧

ഏവം പരന്പരാപ്രാപ്തമിമം രാജർഷയോ വിദുഃ
സ കാലേനേഹ മഹതാ യോഗോ നഷ്ടഃ പരന്തപ ൨

സ ഏവായം മയാ തേദ്യ യോഗഃ പ്രോക്തഃ പുരാതനഃ
ഭക്തോസി മേ സഖാ ചേതി രഹസ്യം ഹ്യേതദുത്തമം ൩

അർജുന ഉവാച

അപരം ഭവതോ ജന്മ പരം ജന്മ വിവസ്വതഃ
കഥമേതദ്വിജാനീയാം ത്വമാദൗ പ്രോക്തവാനിതി ൪

ശ്രീഭഗവാൻവാച

ബഹുനി മേ വ്യതിതാനി ജന്മാനി തവ ചാർജുന
താനൃഹം വേദ സർവാണി ന ത്വം വേത്ഥ പരന്തപ ൫

അജോപി സന്നവ്യയാത്മാ ഭൂതാനാമീശ്വരോപി സൻ
പ്രകൃതിം സ്വാമധിഷ്ഠായ സംഭവാമ്യാത്മമായയാ ൬

യദാ യദാ ഹി ധർമസ്യ ഗ്ലാനിർഭവതി ഭാരത
അഭ്യുത്ഥാനമധർമസ്യ തദാത്മാനം സൃജാമ്യഹം ൭

പരിത്രാണായ സാധുനാം വിനാശായ ച ദുഷ്ടതാം
ധർമസംസ്ഥാപനാർഥായ സംഭവാമി യുഗേ യുഗേ ൮

ജന്മ കർമ്മ ച മേ ദിവ്യമേവം യോ വേത്തി തത്ത്വതഃ
ത്യക്ത്വാ ദേഹം പുനർജന്മ നൈതി മാമേതി സോർജുന ൯

വീതരാഗഭയക്രോധാ മന്മയാ മാമുപാശ്രിതാഃ
ബഹവോ ജ്ഞാനതപസാ പൂതാ മദ്ഭാവമാഗതാഃ ൧൦

യേ യഥാ മാം പ്രപദ്യന്തേ താംസ്തഥൈവ ഭജാമ്യഹം
മമ വർത്താനവർതന്തേ മനുഷ്യാഃ പാർഥ സർവശഃ ൧൧

കാങ്ക്ഷന്തഃ കർമ്മണാം സിദ്ധിം യജന്ത ഇഹ ദേവതാഃ
ക്ഷിപ്രം ഹി മാനുഷേ ലോകേ സിദ്ധിർഭവതി കർമ്മജാ ൧൨

ചാതുർവർണ്യം മയാ സൃഷ്ടം ഗുണകർമ്മവിഭാഗശഃ
തസ്യ കർതാരമപി മാം വിധ്യകർതാരമവ്യയം ൧൩

ന മാം കർമാണി ലിമ്പന്തി ന മേ കർമ്മഫലേ സ്സഹാ
ഇതി മാം യോഭിജാനാതി കർമ്മഭിർന സ ബധ്യതേ ൧൪

ഏവം ജ്യാത്യാ കൃതം കർമ്മ പൂർവൈരപി മുമുക്ഷുഭിഃ
കുരു കർമ്മൈവ തസ്സാന്തം പൂർവൈഃ പൂർവതരം കൃതം ൧൫

കിം കർമ്മ കീമകർമ്മേതി കവയോപ്യത്ര മോഹിതാഃ
തത്തേ കർമ്മ പ്രവക്ഷ്യാമി യജ്ജ്ഞാത്യാ മോക്ഷ്യസേശുഭാത് ൧൬

കർമ്മണോ ഹൃപി ബോദ്ധവ്യം ബോദ്ധവ്യം ച വികർമ്മണഃ
അകർമ്മണശ്ച ബോദ്ധവ്യം ഗഹനാ കർമ്മണോ ഗതിഃ ൧൭

കർമ്മണ്യകർമ്മ യഃ പശ്യേദകർമ്മണി ച കർമ്മ യഃ
സ ബുദ്ധിമാൻമനുഷ്യേഷു സ യുക്തഃ കൃസ്തുകർമ്മകൃത് ൧൮

യസ്യ സർവേ സമാരംഭാഃ കാമസങ്കൽപവർജിതാഃ
ജ്ഞാനാഗ്നിദഗ്ധകർമാണം തമാഹുഃ പണ്ഡിതം ബുധാഃ ൧൯

ത്യക്ത്വാ കർമ്മഫലാസംഗം നിത്യതൃപ്തോ നിരാശ്രയഃ
കർമ്മണ്യഭിപ്രവൃത്തോപി നൈവ കിഞ്ചിത്കരോതി സഃ ൨൦

നിരാശീര്യതചിത്താത്മാ ത്യക്തസർവപരിഗ്രഹഃ
ശാരീരം കേവലം കർമ്മ കർവന്നാപ്പോതി കിൽബിഷം ൨൧

യദുച്ഛാലാഭസതുഷ്ടോ ദ്വന്ദ്വാതീതോ വിമത്സരഃ
സമഃ സിദ്ധാവസിദ്ധൗ ച കൃത്യാപി ന നിബധ്യതേ ൨൨

ഗതസങ്ഗസ്യ മുക്തസ്യ ജ്ഞാനാവസ്ഥിതചേതസഃ
യജ്ഞായാചരതഃ കർമ്മ സമഗ്രം പ്രവിലീയതേ ൨൩

ബ്രഹ്മാർപണം ബ്രഹ്മ ഹവിർബ്രഹ്മാഗൗ ബ്രഹ്മണാ ഹൃതം
ബ്രഹ്മൈവ തേന ഗതവ്യം ബ്രഹ്മകർമ്മസമാധിനാ ൨൪

ദൈവമേവാപരേ യജ്ഞം യോഗിനഃ പര്യുപാസതേ
ബ്രഹ്മാഗ്നാവപരേ യജ്ഞം യജ്ഞൈവോപജ്ജഹ്വതി ൨൫

ശ്രോത്രാദീനീന്ദ്രിയാണ്യന്യേ സംയമാഗ്നിഷു ജ്ജഹ്വതി
ശബ്ദാദീന്ദ്രിഷയാനന്യ ഇന്ദ്രിയാഗ്നിഷു ജ്ജഹ്വതി ൨൬

സർവാണീന്ദ്രിയകർമാണി പ്രാണകർമാണി ചാപരേ
ആത്മസംയമയോഗാഗൗ ജ്ജഹ്വതി ജ്ഞാനദീപിതേ ൨൭

ദ്രവ്യയജ്ഞാസ്തപോയജ്ഞാ യോഗയജ്ഞാസ്തഥാപരേ
സ്വാധ്യായജ്ഞാനയജ്ഞാശ്ച യതയഃ സംശിതവ്രതാഃ ൨൮

അപാനേ ജ്ജഹ്വതി പ്രാണം പ്രാണേപാനം തഥാപരേ
പ്രാണാപാനഗതീ രുദ്ധ്യാ പ്രാണായാമപരായണാഃ
അപരേ നിയതാഹാരാഃ പ്രാണാൻപ്രാണേഷു ജ്ജഹ്വതി ൨൯

സർവേപ്യേതേ യജ്ഞവിദോ യജ്ഞക്ഷപിതകർമ്മിണഃ
യജ്ഞശിഷ്യാമൃതളജോ യാന്തി ബ്രഹ്മ സനാതനം ൩൦

നായം ലോകോസ്സ്യയജ്ഞസ്യ കതോന്യഃ കരുസത്ത്വമ ൩൧

ഏവം ബഹുവിധാ യജ്ഞാ വിതതാ ബ്രഹ്മണോ മുഖേ
കർമ്മജാനിദ്ധി താൻസർവാനേവം ജ്ഞാത്യാ വിമോക്ഷ്യസേ ൩൨

ശ്രോത്രവ്യയയാദ്യജ്ഞാജ്ഞാനയജ്ഞഃ പരന്തപ
സർവം കർമാഖിലം പാർഥ ജ്ഞാനേ പരിസമാപ്യതേ ൩൩

തദ്ദിദ്ധി പ്രണിപാതേന പരിപ്രശ്നേന സേവയാ
ഉപദേക്ഷ്യന്തി തേ ജ്ഞാനം ജ്ഞാനിനസ്തുത്വദർശിനഃ ൩൪

യജ്ഞാത്യാ ന പുനർമോഹമേവം യാസ്യസി പാണ്ഡവ
യേന ഭൂതാനൃശേഷാണി ദ്രക്ഷ്യന്യാത്മന്യഥോ മയി ൩൫

അപി ചേദസി പാപേഭ്യഃ സർവേഭ്യഃ പാപകൃത്തമഃ
സർവം ജ്ഞാനപ്ലവേനൈവ വൃജിനം സന്തരിഷ്യസി ൩൬

യഥൈധാംസി സമിദ്ധോഗിർഭസ്മസാത്കരുതേർജുന
ജ്ഞാനാഗ്നിഃ സർവകർമാണി ഭസ്മസാത്കരുതേ തഥാ ൩൭

ന ഹി ജ്ഞാനേന സദ്ദശം പവിത്രമിഹ വിദ്യതേ
തത്സ്യം യോഗസംസിദ്ധഃ കാലേനാത്മനി വിന്ദതി ൩൮

ശ്രദ്ധാവാംല്ലഭതേ ജ്ഞാനം തത്പരഃ സംയതേന്ദ്രിയഃ
ജ്ഞാനം ലബ്ധ്യാ പരാം ശാന്തിമചിരേണാധിഗച്ഛതി ൩൯

അജ്ഞശ്ചാശ്രദധാനശ്ച സംശയാത്മാ വിനശ്യതി
നായം ലോകോസ്തി ന പരോ ന സുഖം സംശയാത്മനഃ ൪൦

യോഗസന്യസ്തുകർമാണം ജ്ഞാനസഞ്ചിനസംശയം
ആത്മവന്തം ന കർമാണി നിബധ്ന്തി ധനഞ്ജയ ൪൧

തസ്മാദജ്ഞാനസംഭ്രതം ഹൃത്ഥം ജ്ഞാനാസിനാത്മനഃ
ഹരിന്ത്യേനം സംശയം യോഗമാതിഷ്ടോത്തിഷ്ട ഭാരത ൪൨

ഇതി ശ്രീമദ്ഗേവഴിതാസുപനിഷതു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം യോഗശാസ്ത്രേ
 ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ ജ്ഞാനകർമ്മസന്യാസയോഗോ നാമ ചതുർഥോദ്ധ്യായഃ
 യഃ സമാപ്തഃ

അദ്ധ്യായം 5 - കർമ്മസന്യാസയോഗം

അർജുന ഉവാച

സന്യാസം കർമ്മണാം കൃഷ്ണ പുനര്യോഗം ച ശംസസി
യച്ഛ്രേയ ഏതയോരേകം തന്മേ ബ്രഹ്മി സുനിശ്ചിതം ൧

ശ്രീഭഗവാൻവാച

സന്യാസഃ കർമ്മയോഗശ്ച നിഃശ്രേയസകരാവൃഭുഃ
തയോസ്തു കർമ്മസന്യാസാത്കർമ്മയോഗോ വിശിഷ്യതേ ൨

ജേതയഃ സ നിത്യസന്യാസീ യോ ന ദ്വേഷി ന കാങ്ക്ഷതി
നിർദ്വന്ദോ ഹി മഹാബാഹോ സുഖം ബന്ധാത്പ്രമുച്യതേ ൩

സാംഖ്യയോഗൗ പൃഥഗ്ബാലാഃ പ്രവദന്തി ന പണ്ഡിതാഃ
ഏകമപ്യാസമിതഃ സമ്യഗഭ്യേതോർവിന്ദതേ ഫലം ൪

യത്സാംഖ്യൈഃ പ്രാപ്യതേ സ്ഥാനം തദ്ദ്യോഗൈരപി ഗമ്യതേ
ഏകം സാംഖ്യം ച യോഗം ച യഃ പശ്യതി സ പശ്യതി ൫

സന്യാസസ്തു മഹാബാഹോ ദുഃഖമാപ്തമയോഗതഃ
യോഗയുക്തോ മുനിർബ്രഹ്മ നചിരേണാധിഗച്ഛതി ൬

യോഗയുക്തോ വിശുദ്ധാത്മാ വിജിതാത്മാ ജിതേന്ദ്രിയഃ
സർവഭൂതാത്മഭൂതാത്മാ കർവന്നപി ന ലിപ്യതേ ൭

നൈവ കിഞ്ചിത്കരോമിതി യുക്തോ മന്യേത തത്ത്വവിത്
പശ്യത്ശബന്ധസ്പൃശഞ്ചിപ്രന്നശ്നൻഗച്ഛൻസ്വപൻശ്വസൻ ൮

പ്രലപന്ദിസൃജൻഗൃഹ്ണന്നന്വിഷന്നിമിഷന്നപി
ഇന്ദ്രിയാണീന്ദ്രിയാർഥേഷു വർതന്ത ഇതി ധാരയൻ ൯

ബ്രഹ്മണ്യാധായ കർമാണി സങ്ഗം ത്യക്ത്വാ കരോതി യഃ

ലിപ്യതേ ന സ പാപേന പദ്മപത്രമിവാംസോ ധ്ര

കായേന മനസാ ബുദ്ധ്യാ കേവലൈരിന്ദ്രിയൈരപി
യോഗിനഃ കർമ്മ കർവന്തി സങ്ഗം തൃക്യാത്മശുദ്ധയേ ധ്ര

യുക്തഃ കർമ്മഫലം തൃക്യാ ശാന്തിമാപ്നോതി നൈഷ്ഠികീം
അയുക്തഃ കാമകാരേണ ഫലേ സക്തോ നിബദ്ധ്യതേ ധ്ര

സർവകർമാണി മനസാ സന്യസ്യാന്തേ സുഖം വശീ
നവദ്യാരേ പുരേ ദേഹീ നൈവ കർവന്ത കാരയൻ ധ്ര

ന കർതൃത്വം ന കർമാണി ലോകസ്യ സൃജതി പ്രഭുഃ
ന കർമ്മഫലസംയോഗം സ്വഭാവസ്തു പ്രവർത്തതേ ധ്ര

നാദത്തേ കസ്യചിത്പാപം ന ചൈവ സുകൃതം വിഭുഃ
അജ്ഞാനേനാവൃതം ജ്ഞാനം തേന മുഹ്യന്തി ജന്തവഃ ധ്ര

ജ്ഞാനേന തു തദജ്ഞാനം യേഷാം നാശിതമാത്മനഃ
തേഷാമാദിത്യവജ്ജ്ഞാനം പ്രകാശയതി തത്പരം ധ്ര

തദ്ബുദ്ധയസ്തദാത്മാനസ്തന്നിഷ്ടാസ്തത്പരായണാഃ
ഗച്ഛന്ത്യപുനരാവൃത്തിം ജ്ഞാനനിർധൃതകൽമഷാഃ ധ്ര

വിദ്യാവിനയസംപന്നേ ബ്രാഹ്മണേ ഗവി ഹസ്തിനി
ശൂന്റി ചൈവ ശ്വപാകേ ച പണ്ഡിതാഃ സമദർശിനഃ ധ്ര

ഇഹൈവ തൈർജിതഃ സർഗോ യേഷാം സാമ്യേ സ്ഥിതം മനഃ
നിർദ്ദോഷം ഹി സമം ബ്രഹ്മ തസ്മാദ്ബ്രഹ്മണി തേ സ്ഥിതാഃ ധ്ര

ന പ്രഹൃഷ്യേത്പ്രിയം പ്രാപ്യ നോദിജേത്പ്രാപ്യ ചാപ്രിയം
സ്ഥിരബുദ്ധിരസമ്മുദ്ധോ ബ്രഹ്മവിദ്ബ്രഹ്മണി സ്ഥിതഃ ധ്ര

ബാഹ്യസ്തർശേഷസക്താത്മാ വിന്ദത്യാത്മനി യത്സുഖം

സ ബ്രഹ്മയോഗയുക്താത്മാ സുഖമക്ഷയമശ്നതേ ൨൧

യേ ഹി സംസ്കർശജാ ഭോഗാ ദുഃഖയോനയ ഏവ തേ
ആദ്യന്തവന്തഃ കൗന്തേയ ന തേഷു രമതേ ബുധഃ ൨൨

ശക്ലോതീഹൈവ യഃ സോഽഘം പ്രാക്ശരിരവിമോക്ഷണാത്
കാമക്രോധോദ്ഭവം വേഗം സ യുക്തഃ സ സുഖീ നരഃ ൨൩

യോഅന്തഃ സുഖോന്തരാദാമസ്തമാന്തർജ്യോതിരേവ യഃ
സ യോഗീ ബ്രഹ്മനിർവാണം ബ്രഹ്മഭൂതോധിഗച്ഛതി ൨൪

ലഭന്തേ ബ്രഹ്മനിർവാണമൃഷയഃ ക്ഷീണകൽമഷാഃ
ചരിനദ്വൈധാ യതാത്മാനഃ സർവഭൂതഹിതേ രതാഃ ൨൫

കാമക്രോധവിമുക്താനാം യതീനാം യതചേതസാം
അഭിതോ ബ്രഹ്മനിർവാണം വർതതേ വിദിതാത്മാനാം ൨൬

സ്കർശാൻകൃത്യാ ബഹിർബാഹ്യാംശ്ചക്ഷുശ്ചൈവാനന്തരേ ഭൂവോഃ
പ്രാണാപാനൗ സമൗ കൃത്യാ നാസാഭ്യന്തരചാരിണൗ ൨൭

യതേന്ദ്രിയമനോബുദ്ധിർമുനിർമോക്ഷപരായണഃ
വിഗതേഷ്ചാഭയക്രോധോ യഃ സദാ മുക്ത ഏവ സഃ ൨൮

ഭോക്താരം യജ്ഞതപസാം സർവലോകമഹേശ്വരം
സുഹൃദം സർവഭൂതാനാം ജ്ഞാത്യാ മാം ശാന്തിമുച്ഛതി ൨൯

ഇതി ശ്രീമദ്ഗേവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം യോഗശാസ്ത്രേ
ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ കർമസന്യാസയോഗോ നാമ പഞ്ചമോദ്ധ്യായഃ
സമാപ്തഃ

അദ്ധ്യായം 6 - ധ്യാനയോഗം

ശ്രീഭഗവാനവാച

അനാശ്രിതഃ കർമ്മഫലം കാര്യം കർമ്മ കരോതി യഃ
സ സന്യാസീ ച യോഗീ ച ന നിരഗ്നിർന ചാക്രിയഃ ൧

യം സന്യാസമിതി പ്രാഹുര്യോഗം തം വിദ്ധി പാണ്ഡവ
ന ഹ്യസന്യാസ്തസങ്കൽപോ യോഗീ ഭവതി കശ്ചന ൨

ആരുരുക്ഷാർമുനേർയോഗം കർമ്മ കാരണമുച്യതേ
യോഗാഭ്രൂഢസ്യ തസ്യൈവ ശമഃ കാരണമുച്യതേ ൩

യദാ ഹി നേന്ദ്രിയാർഥേഷു ന കർമ്മസ്വരൂപജ്ജതേ
സർവസങ്കൽപസന്യാസീ യോഗാഭ്രൂഢസ്തദോച്യതേ ൪

ഉദ്ധരോത്ഥനാത്മാനം നാത്മാനമവസാദയേത്
ആത്മൈവ ഹ്യാത്മനോ ബന്ധുരാത്മൈവ രിപുരാത്മനഃ ൫

ബന്ധുരാത്മാത്മനസ്തസ്യ യേനാത്മൈവാത്മനാ ജിതഃ
അനാത്മനസ്തു ശത്രുത്വേ വർത്തേതാത്മൈവ ശത്രുവത് ൬

ജിതാത്മനഃ പ്രശാന്തസ്യ പരമാത്മാ സമാഹിതഃ
ശീതോഷ്ണസുഖദുഃഖേഷു തഥാ മാനാപമാനയോഃ ൭

ജ്ഞാനവിജ്ഞാനതൃപ്താത്മാ കൂടസ്ഥോ വിജിതേന്ദ്രിയഃ
യുക്ത ഇതുച്യതേ യോഗീ സമലോഷ്ടാശ്ശകാഞ്ചനഃ ൮

സുഹൃന്മിത്രാര്യദാസീനമധ്യസ്ഥദ്വേഷ്യബന്ധുഷു
സാധുഷ്പപി ച പാപേഷു സമബുദ്ധിർവിശിഷ്യതേ ൯

യോഗീ യുജ്ജീത സതതമാത്മാനം രഹസി സ്ഥിതഃ
ഏകാകീ യതചിത്താത്മാ നിരാശീരപരിഗ്രഹഃ ൧൦

ശുചൗ ദേശേ പ്രതിഷ്ഠാപ്യ സ്ഥിരമാസനമാത്മനഃ
നാത്യച്ഛ്രിതം നാതിനീചം ചൈലാജിനകശോത്തരം ൧൧

തരൈകാഗ്രം മനഃ കൃത്യാ യതചിത്തേന്ദ്രിയക്രിയഃ
ഉപവിശ്യാസനേ യുഞ്ജ്യാദ്യോഗമാത്മവിശുദ്ധയേ ൧൨

സമം കായശിരോഗ്രീവം ധാരയന്നചലം സ്ഥിരഃ
സന്പ്രേക്ഷ്യ നാസികാഗ്രം സ്വം ദിശശ്ചാനവലോകയൻ ൧൩

പ്രശാന്താത്മാ വിഗതഭീർബ്രഹ്മചാരിവ്രതേ സ്ഥിതഃ
മനഃ സംയമ്യ മച്ചിത്തോ യുക്ത ആസീത മത്പരഃ ൧൪

യുഞ്ജന്നേവം സദാത്മാനം യോഗീ നിയതമാനസഃ
ശാന്തിം നിർവാണപരമാം മത്സംസ്ഥാമധിഗച്ഛതി ൧൫

നാത്യശ്നതസ്തു യോഗോസ്തി ന ചൈകാന്തമനശ്നതഃ
ന ചാതിസ്വപ്നശീലസ്യ ജാഗ്രതോ നൈവ ചാർജ്ജന ൧൬

യുക്താഹാരവിഹാരസ്യ യുക്തചേഷ്ടസ്യ കർമ്മസു
യുക്തസ്വപ്നാവബോധസ്യ യോഗോ ഭവതി ദുഃഖഹാ ൧൭

യദാ വിനിയതം ചിത്തമാത്മന്യേവാവതിഷ്ഠതേ
നിസ്സഹഃ സർവകാമേദ്യോ യുക്ത ഇത്യച്യുതേ തദാ ൧൮

യഥാ ദീപോ നിവാതസേഥാ നേങ്ഗതേ സോപമാ സൂതാ
യോഗിനോ യതചിത്തസ്യ യുഞ്ജതോ യോഗമാത്മനഃ ൧൯

യത്രോപരമതേ ചിത്തം നിരജം യോഗസേവയാ
യത്ര ചൈവാത്മനാത്മാനം പശ്യന്നാത്മനി ഇഷ്യതി ൨൦

സുഖമാത്യന്തികം യത്തദ്ബുദ്ധിഗ്രാഹ്യമതീന്ദ്രിയം
വേത്തി യത്ര ന ചൈവായം സ്ഥിതശ്ചലതി തത്ത്വതഃ ൨൧

യം ലബ്ധ്യാ ചാപരം ലാഭം മന്യതേ നാധികം തതഃ
യസ്തിൻസ്ഥിതോ ന ദുഃഖേന ഗുരുണാപി വിചാല്യതേ ൨൨

തം വിദ്യാദുഃഖസംയോഗവിയോഗം യോഗസംജ്ഞിതം ൨൩

സ നിശ്ചയേന യോക്തവ്യോ യോഗോനിർവിണചേതസാ
സങ്കൽപപ്രഭവാൻകാമാംസ്സൂക്ത്യാ സർവാനശേഷതഃ
മനസൈവേന്ദ്രിയഗ്രാമം വിനിയമ്യ സമന്തതഃ ൨൪

ശന്നൈഃ ശന്നൈരപരമേദബ്ധ്യായു തൃതിഗൃഹീതയാ
ആത്മസംസ്ഥം മനഃ കൃത്യാ ന കിഞ്ചിദപി ചിന്തയേത് ൨൫

യതോ യതോ നിശ്ചലതി മനശ്ചഞ്ചലമസ്ഥിരം
തതസ്തതോ നിയമ്യൈതദാത്മന്യേവ വശം നയേത് ൨൬

പ്രശാന്തമനസം ഹ്യേനം യോഗിനം സുഖമുത്തമം
ഉപൈതി ശാന്തരജസം ബ്രഹ്മഭൂതമകൽമഷം ൨൭

യുജ്ജന്നേവം സദാത്മാനം യോഗീ വിഗതകൽമഷഃ
സുഖേന ബ്രഹ്മസംസ്കർശമത്യന്തം സുഖമശ്ലതേ ൨൮

സർവഭൂതസ്ഥമാത്മാനം സർവഭൂതാനി ചാത്മനി
ഈക്ഷതേ യോഗയുക്താത്മാ സർവത്ര സമദർശനഃ ൨൯

യോ മാം പശ്യതി സർവത്ര സർവം ച മയി പശ്യതി
തസ്യാഹം ന പ്രണശ്യാമി സ ച മേ ന പ്രണശ്യതി ൩൦

സർവഭൂതസ്ഥിതം യോ മാം ഭജത്യേകത്വമാസ്ഥിതഃ
സർവഥാ വർതമാനോപി സ യോഗീ മയി വർതതേ ൩൧

ആത്മൗപമ്യേന സർവത്ര സമം പശ്യതി യോർജ്ജുന
സുഖം വാ യദി വാ ദുഃഖം സ യോഗീ പരമോ മതഃ ൩൨

അർജ്ജുന ഉവാച

യോയം യോഗസ്ത്വയാ പ്രോക്തഃ സാമ്യേന മധുസൂദന
ഏതസ്യാഹം ന പശ്യാമി ചഞ്ചലത്യാത്ഥമിതിം സ്ഥിരാം ന.ന.

ചഞ്ചലം ഹി മനഃ കൃഷ്ണ പ്രമാമി ബലവദൃഢം
തസ്യാഹം നിഗ്രഹം മന്യേ വായോരിവ സുദൃഷ്ടരം ന.ൻ

ശ്രീഭഗവാനവാച

അസംശയം മഹാബാഹോ മനോ ദുർനിഗ്രഹം ചലം
അഭ്യാസേന തു കൗന്തേയ വൈരാഗ്യേണ ച ഗൃഹ്യതേ ന.ദ്രി

അസംയതാത്മനാ യോഗോ ദൃഷ്ടാപ ഇതി മേ മതിഃ
വശ്യാത്മനാ തു യതതാ ശക്യോവാപ്തമുപായതഃ ന.ന്ദ

അർജ്ജുന ഉവാച

അയതിഃ ശ്രദ്ധയോപേതോ യോഗാച്ഛലിതമാനസഃ
അപ്രാപ്യ യോഗസംസിദ്ധിം കാം ഗതിം കൃഷ്ണ ഗച്ഛതി ന.ഓ

കച്ഛിന്നോഭയവിഭ്രഷ്ടശ്മിന്നാഭ്രമിവ നശ്യതി
അപ്രതിഷ്ഠോ മഹാബാഹോ വിമൂഢോ ബ്രഹ്മണഃ പഥി ന.വ

ഏതന്മേ സംശയം കൃഷ്ണ ഛേത്തുമർഹസ്യശേഷതഃ
ത്വദന്യഃ സംശയസ്യാസ്യ ഛേത്തോ ന ഹ്യുപപദ്യതേ ന.ൻ

ശ്രീഭഗവാനവാച

പാർഥ നൈവേഹ നാമുത്ര വിനാശസ്തസ്യ വിദ്യതേ
ന ഹി കല്യാണകൃത്കശ്ചിദുർഗതിം താത ഗച്ഛതി.ൻ

പ്രാപ്യ പുണ്യകൃതാം ലോകാനുഷിത്യാ ശാശ്വതീഃ സമാഃ

ശ്രീചിനാം ശ്രീമതാം ഗേഹേ യോഗദ്രഷ്ടോഭിജായതേ ര്വ

അഥവാ യോഗിനാമേവ കലേ ഭവതി ധീമതാം
ഏതദ്ധി ദുർലഭതരം ലോകേ ജന്മ യദീദൃശ്യം ര്വ

തത്ര തം ബുദ്ധിസംയോഗം ലഭതേ പൗർവ്വദേഹികം
യതതേ ച തതോ ഭൂയഃ സംസിദ്ധൗ കുരുനന്ദന ര്വ

പൂർവാഭ്യാസേന തേനൈവ ഹ്രിയതേ ഹ്യവശോപി സഃ
ജിജ്ഞാസുരപി യോഗസ്യ ശബ്ദബ്രഹ്മാതിവർത്തതേ ര്വ

പ്രയത്നാദ്യതമാനസ്തു യോഗീ സംശ്രദ്ധകിർബിഷഃ
അനേകജന്മസംസിദ്ധസ്തതോ യാതി പരാം ഗതിം ര്വ

തപസ്യിദ്ഭ്യോധികോ യോഗീ ജ്ഞാനിദ്ഭ്യോപി മതോധികഃ
കർമ്മിദ്ഭ്യശ്ചാധികോ യോഗീ തസ്താദ്ഭ്യോഗീ ഭവാര്ജുന ര്വ

യോഗിനാമപി സർവേഷാം മദ്ഗതേനാന്തരാത്മനാ
ശ്രദ്ധാവാൻഭജതേ യോ മാം സ മേ യുക്തതമോ മതഃ ര്വ

ഇതി ശ്രീമദ്ഗേവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം യോഗശാസ്ത്രേ
ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ ധ്യാനയോഗോ നാമ ഷഷ്ഠോദ്ധ്യായഃ സമാപ്തഃ

അദ്ധ്യായം 7 - ജ്ഞാനവിജ്ഞാനയോഗം

ശ്രീഭഗവാൻവാച

മയാസക്തമനാഃ പാർഥ യോഗം യുജന്മദാശ്രയഃ
അസംശയം സമഗ്രം മാം യഥാ ജ്ഞാസ്യസി തച്ഛ്യാണ ൧

ജ്ഞാനം തേഹം സവിജ്ഞാനമിദം വക്ഷ്യാമ്യശേഷതഃ
യജ്ജ്ഞാത്വാ നേഹ ഭൂയോന്യജ്ജ്ഞാതവ്യമവശിഷ്യതേ ൨

മനുഷ്യാണാം സഹസ്രേഷു കശ്ചിദ്യതതി സിദ്ധയേ
യതതാമപി സിദ്ധാനാം കശ്ചിന്മാം വേന്തി തത്ത്വതഃ ൩

ഭൂമിരാപോനലോ വായുഃ ഖം മനോ ബുദ്ധിരേവ ച
അഹങ്കാര ഇതീയം മേ ഭിന്നാ പ്രകൃതിരഷ്ടയാ ൪

അപരേയമിതസ്തന്യാം പ്രകൃതിം വിദ്ധി മേ പരാം
ജീവഭൂതാം മഹാബാഹോ യയേദം ധാര്യതേ ജഗത് ൫

ഏതദ്യോനീനി ഭൂതാനി സർവാണീത്യപധാരയ
അഹം കൃത്സ്തസ്യ ജഗതഃ പ്രഭവഃ പ്രലയസ്തഥാ ൬

മത്തഃ പരതരം നാനൃത്കിഞ്ചിദസ്തി ധനഞ്ജയ
മയി സർവമിദം പ്രോതം സൂത്രേ മണിഗണാ ഇവ ൭

രസോഹമസ്തേ കൗന്തേയ പ്രഭാസ്തി ശശിസ്മര്യയോഃ
പ്രണവഃ സർവവേദേഷു ശബ്ദഃ ഖേ പൗരന്ദ്രം നൃഷ്യ ൮

പുണ്യോ ഗന്ധഃ പൃഥിവ്യാം ച തേജശ്ചാസ്തി വിഭാവസൗ
ജീവനം സർവഭൂതേഷു തപശ്ചാസ്തി തപസിഷ്യ ൯

ബീജം മാം സർവഭൂതാനാം വിദ്ധി പാർഥ സനാതനം
ബുദ്ധിർബുദ്ധിമതാമസ്തി തേജസ്തേജസിനാമഹം ൧൦

ബലം ബലവതാം ചാഹം കാമരാഗവിവർജിതം
ധർമാവിരുദ്ധോ ഭൂതേഷു കാമോസ്തി ഭരതർഷഭ ൧൧

യേ ചൈവ സാന്ത്വികാ ഭാവാ രാജസാസ്താമസാശ്ച യേ
മത്ത ഏവേതി താനിദ്ധി ന തപഹം തേഷു തേ മയി ൧൨

ത്രിഭിർഗുണമയൈർഭാവൈരേഭിഃ സർവമിദം ജഗത്
മോഹിതം നാഭിജാനാതി മാമേഭ്യഃ പരമവ്യയം ൧൩

ദൈവീ ഹ്യേഷാ ഗുണമയീ മമ മായാ ദുരത്യയാ
മാമേവ യേ പ്രപദ്യന്തേ മായാമേതാം തരന്തി തേ ൧൪

ന മാം ദൃഷ്ട്വതിനോ മൃഗഃ പ്രപദ്യന്തേ നരാധമാഃ
മായയാപഹൃതജ്ഞാനാ ആസുരം ഭാവമാശ്രിതാഃ ൧൫

ചതുർവിധാ ഭജന്തേ മാം ജനാഃ സുകൃതിനോർജ്ജന
ആർതോ ജിജ്ഞാസുരർമാർഥീ ജ്ഞാനീ ച ഭരതർഷഭ ൧൬

തേഷാം ജ്ഞാനീ നിത്യയുക്ത ഏകഭക്തിർവിശിഷ്യതേ
പ്രിയോ ഹി ജ്ഞാനിനോത്യർഥമഹം സ ച മമ പ്രിയഃ ൧൭

ഉദാരാഃ സർവ ഏവൈതേ ജ്ഞാനീ ത്യാഗൈവ മേ മതം
ആസ്ഥിതഃ സ ഹി യുക്താത്മാ മാമേവാന്തമാം ഗതിം ൧൮

ബഹുനാം ജന്മനാമന്തേ ജ്ഞാനവാന്മാം പ്രപദ്യതേ
വാസുദേവഃ സർവമിതി സ മഹാത്മാ സുദുർലഭഃ ൧൯

കാമൈസ്സൈസ്സൈർഹൃതജ്ഞാനാഃ പ്രപദ്യന്തേന്യദേവതാഃ
തം തം നിയമമാസ്ഥായ പ്രകൃത്യാ നിയതാഃ സ്വയാ ൨൦

യോ യോ യാം യാം തനം ഭക്തഃ ശ്രദ്ധയാർചിതുമിച്ഛതി
തസ്യ തസ്യാചലാം ശ്രദ്ധാം താമേവ വിദധാമ്യഹം ൨൧

സ തയാ ശ്രദ്ധയാ യുക്തസ്തസ്യാരാധനമീഹതേ
ലഭതേ ച തതഃ കാമാന്തയൈവ വിഹിതാന്ഹിതാന് ൨൨

അന്തവന്തു ഫലം തേഷാം തദ്ഭവത്യർത്ഥമേധസാം
ദേവാനേവയജോ യാന്തി മദ്ഭക്താ യാന്തി മാമപി ൨൩

അവ്യക്തം വ്യക്തിമാപന്നം മന്യന്തേ മാമബുദ്ധയഃ
പരം ഭാവമജാനന്തോ മമാവ്യയമന്തമം ൨൪

നാഹം പ്രകാശഃ സർവസ്യ യോഗമായാസമാവൃതഃ
മൂഢോയം നാഭിജാനാതി ലോകോ മാമജമവ്യയം ൨൫

വേദാഹം സമതീതാനി വർതമാനാനി ചാർജ്ജന
ഭവിഷ്യാണി ച ഭൂതാനി മാം തു വേദ ന കശ്ചന ൨൬

ഇച്ഛാദ്വേഷസമുന്മേന ദ്വന്ദ്വമോഹേന ഭാരത
സർവഭൂതാനി സമ്മോഹം സർഗേ യാന്തി പരന്തപ ൨൭

യേഷാം ത്വന്തഗതം പാപം ജനാനാം പുണ്യകർമ്മണം
തേ ദ്വന്ദ്വമോഹനിർമുക്താ ഭജന്തേ മാം ദ്രവ്യവ്രതാഃ ൨൮

ജരാമരണമോക്ഷായ മാമാശ്രിത്യ യതന്തി യേ
തേ ബ്രഹ്മ തദദിദുഃ കൃത്യമധ്യാത്മം കർമ്മ ചാഖിലം ൨൯

സാധിഭൂതാധിദൈവം മാം സാധിയജ്ഞം ച യേ വിദുഃ
പ്രയാണകാലേപി ച മാം തേ വിദുര്യുക്തചേതസഃ ൩൦

ഇതി ശ്രീമദ്ഗേവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം യോഗശാസ്ത്രേ
ശ്രീകൃഷ്ണാർജ്ജുന സംവാദേ ജ്ഞാനവിജ്ഞാനയോഗോ നാമ സപ്തമോദ്ധ്യായഃ
സമാപ്തഃ

അദ്ധ്യായം 8 - അക്ഷരബ്രഹ്മയോഗം

അർജുന ഉവാച

കിം തദ്ബ്രഹ്മ കിമദ്ധ്യാത്മം കിം കർമ്മ പുരുഷോത്തമ
അധിഭൂതം ച കിം പ്രോക്തമധിദൈവം കിമുച്യതേ ൧

അധിയജ്ഞഃ കഥം കോത്ര ദേഹേന്ദ്രിയസുദന
പ്രയാണകാലേ ച കഥം ജ്ഞേയോസി നിയതാത്മഭിഃ ൨

ശ്രീഗേവാന്തവാച

അക്ഷരം ബ്രഹ്മ പരമം സ്വഭാവോദ്യാത്മമുച്യതേ
ഭൂതഭാവോദ്ഭവകരോ വിസർഗഃ കർമ്മസംജ്ഞിതഃ ൩

അധിഭൂതം ക്ഷരോ ഭാവഃ പുരുഷശ്ചാധിദൈവതം
അധിയജ്ഞാഹമേവാത്ര ദേഹേ ദേഹഭൂതാം വര ൪

അന്തകാലേ ച മമേവ സ്മരന്തുക്ത്വാ കലേവരം
യഃ പ്രയാതി സ മദ്ഭാവം യാതി നാസ്ത്യത്ര സംശയഃ ൫

യം യം വാപി സ്മരൻഭാവം ത്യജത്യന്തേ കലേവരം
തം തമേവൈതി കൗന്തേയ സദാ തദ്ഭാവഭാവിതഃ ൬

തസ്മാത്സർവേഷു കാലേഷു മാമനസ്മര യുധ്യ ച
മയ്യാർപിതമനോബുദ്ധിർമാമേവൈഷ്യസ്യസംശയഃ ൭

അഭ്യാസയോഗയുക്തേന ചേതസാ നാന്യഗാമിനാ
പരമം പുരുഷം ദിവ്യം യാതി പാർഥാനുചിന്തയൻ ൮

കവിം പുരാണമനുശാസിതാരമണോരണീയാംസമനസ്സരേദ്യഃ
സർവസ്യ ധാതാരമചിന്ത്യരൂപമാദിത്യവർണം തമസഃ പരസ്താത് ൯

പ്രയാണകാലേ മനസാചലേന ഭക്ത്യാ യുക്തോ യോഗബലേന ചൈവ

ഭൂവോർമയ്യേ പ്രാണമാവേശ്യ സമൃക്ലൃതം പരം പുരുഷമുപൈതി ദിവ്യം ഹം

യദക്ഷരം വേദവിദോ വദന്തി വിശന്തി യദ്യതയോ വീതരാഗാഃ
യദിച്ഛന്തോ ബ്രഹ്മചര്യം ചരന്തി തത്തേ പദം സങ്ഗ്രഹേണ പ്രവക്ഷ്യേ ഹമ

സർവദാരാണി സംയമ്യ മനോ ഹൃദി നിര്യധ്യ ച
മൂർധ്യാധായാത്മനഃ പ്രാണമാസ്ഥിതോ യോഗധാരണാം ഹമ

ഓം ഇത്യേകാക്ഷരം ബ്രഹ്മ വ്യാഹരന്മാമനസ്മരൻ
യഃ പ്രയാതി ത്യജന്ദേഹം സ യാതി പരമാം ഗതിം ഹമ

അനന്യചേതാഃ സതതം യോ മാം സ്മരതി നിത്യശഃ
തസ്യാഹം സുലഭഃ പാർഥ നിത്യയുക്തസ്യ യോഗിനഃ ഹമ

മാമുപേത്യ പുനർജന്മ ദുഃഖാലയമശാശ്വതം
നാപ്ലവന്തി മഹാത്മാനഃ സംസിദ്ധിം പരമാം ഗതാഃ ഹമ

ആബ്രഹ്മഭവനാല്ലോകാഃ പുനരാവർതിനോർജ്ജുന
മാമുപേത്യ തു കൗന്തേയ പുനർജന്മ ന വിദ്യതേ ഹമ

സഹസ്രയുഗപര്യന്തമഹര്യദ്ബ്രഹ്മണോ വിദുഃ
രാത്രീം യുഗസന്ദ്രാന്താം തേഹോരാത്രവിദോ ജനാഃ ഹമ

അവ്യക്താദ്യക്തയഃ സർവാഃ പ്രഭവന്ത്യഹരാഗമേ
രാത്രയാഗമേ പ്രലീയന്തേ തദൈത്രവാവ്യക്തസംജ്ഞകേ ഹമ

ഭൂതഗ്രാമഃ സ ഏവായം ഭൂത്വാ ഭൂത്വാ പ്രലീയതേ
രാത്രയാഗമേവശഃ പാർഥ പ്രഭവന്ത്യഹരാഗമേ ഹമ

പരസ്മൂസ്താത്തു ഭാവോന്യോവ്യക്തോവ്യക്താത്സനാതനഃ
യഃ സ സർവേഷു ഭൂതേഷു നശ്യത്സു ന വിനശ്യതി ഹം

അവ്യക്തോക്ഷര ഇത്യുക്തസ്മാഹഃ പരമാം ഗതിം

യം പ്രാപ്യ ന നിവർത്തതേ തഥാമ പരമം മമ ൨൧

പുരുഷഃ സ പരഃ പാർഥ ഭക്ത്യാ ലഭ്യസ്തന്നന്യയാ
യസ്യാനന്ദഃസ്ഥാനി ഭൂതാനി യേന സർവമിദം തതം ൨൨

യത്ര കാലേ ത്വന്നാവൃത്തിമാവൃത്തിം ചൈവ യോഗിനഃ
പ്രയാതാ യാന്തി തം കാലം വക്ഷ്യാമി ഭരതർഷഭ ൨൩

അഗ്നിർജ്യോതിരഹഃ ശുക്ലഃ ഷബ്ദാസാ ഉത്തരായണം
തത്ര പ്രയാതാ ഗച്ഛന്തി ബ്രഹ്മ ബ്രഹ്മവിദോ ജനാഃ ൨൪

ധൃമോ രാത്രിസ്തഥാ കൃഷ്ണഃ ഷബ്ദാസാ ദക്ഷിണായനം
തത്ര ചാന്ദ്രമസം ജ്യോതിര്യോഗീ പ്രാപ്യ നിവർത്തതേ ൨൫

ശുക്ലകൃഷ്ണേ ഗതീ ഹ്യേതേ ജഗതഃ ശാശ്വതേ മതേ
ഏകയാ യാത്യനാവൃത്തിമന്യയാവർത്തതേ പുനഃ ൨൬

നൈതേ സൃതീ പാർഥ ജാനന്യോഗീ മുഹ്യതി കശ്ചന
തസ്സാത്സർവേഷു കാലേഷു യോഗയുക്തോ ഭവാർജുന ൨൭

വേദേഷു യജ്ഞേഷു തപഃസു ചൈവ ദാനേഷു യത്പുണ്യഫലം പ്രദിഷും
അത്യേതി തത്സർവമിദം വിദിത്വാ യോഗീ പരം സ്ഥാനമുപൈതി ചാദ്യം ൨൮

ഇതി ശ്രീമദ്ഗേവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം യോഗശാസ്ത്രേ
ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ അക്ഷരബ്രഹ്മയോഗോ നാമ അഷ്ടമോദ്ധ്യായഃ സമാപ്തഃ

അദ്ധ്യായം 9 - രാജവിദ്യാരാജഗുഹ്യയോഗം

ശ്രീഗേവാന്തവാച

ഇദം തു തേ ഗുഹ്യതമം പ്രവക്ഷ്യാമ്യനസ്യവേ
ജ്ഞാനം വിജ്ഞാനസഹിതം യജ്ജ്ഞാത്യാ മോക്ഷ്യസേശുഭാത് ൧

രാജവിദ്യാ രാജഗുഹ്യം പവിത്രമിദമുത്തമം
പ്രത്യക്ഷാവഗമം ധർമ്മ്യം സുസുഖം കർതുമവ്യയം ൨

അശ്രുദധാനാഃ പുരുഷാ ധർമസ്യാസ്യ പരന്തപ
അപ്രാപ്യ മാം നിവർത്തന്തേ മൃത്യുസംസാരവർത്തനി ൩

മയാ തതമിദം സർവം ജഗദവ്യക്തമൂർതിനാ
മത്ഥമാനി സർവഭൂതാനി ന ചാഹം തേഷ്വവസ്ഥിതഃ ൪

ന ച മത്ഥമാനി ഭൂതാനി പശ്യ മേ യോഗമൈശ്വരം
ഭൂതഭൂതന ച ഭൂതസ്ഥോ മമാത്മാ ഭൂതഭാവനഃ ൫

യഥാകാശസ്ഥിതോ നിത്യം വായുഃ സർവത്രഗോ മഹാൻ
തഥാ സർവാണി ഭൂതാനി മത്ഥമാനീത്യപധാരയ ൬

സർവഭൂതാനി കൗന്തേയ പ്രകൃതിം യാന്തി മാമികാം
കൽപക്ഷയേ പുനസ്താനി കൽപാദൗ വിസൃജാമ്യഹം ൭

പ്രകൃതിം സ്വാമവഷ്ടഭ്യ വിസൃജാമി പുനഃ പുനഃ
ഭൂതഗ്രാമമിമം കൃത്സ്ഥവശം പ്രകൃതേർവശാത് ൮

ന ച മാം താനി കർമാണി നിബധ്നന്തി ധനഞ്ജയ
ഉദാസീനവദാസീനമസക്തം തേഷു കർമസു ൯

മയാധ്യക്ഷേണ പ്രകൃതിഃ സ്യതേ സചരാചരം
ഹേതുനാനേന കൗന്തേയ ജഗദ്വിപരിവർത്തതേ ൧൦

അവജാനതി മാം മൂഢാ മാനുഷീം തന്മാശ്രിതം
പരം ഭാവമജാനന്തോ മമ ഭൂതമഹേശരം ഹൃദ്

മോഘാശാ മോഘകർമാണോ മോഘജ്ഞാനാ വിചേതസഃ
രാക്ഷസീമാസുരീം ചൈവ പ്രകൃതിം മോഹിനീം ശ്രിതാഃ ഹൃദ്

മഹാത്മാനസ്തു മാം പാർഥ ദൈവീം പ്രകൃതിമാശ്രിതാഃ
ഭജന്ത്യനന്യമനസോ ജ്ഞാത്യാ ഭൂതാദിമവ്യയം ഹൃദ്

സതതം കീർതയന്തോ മാം യതന്തശ്ച ദൃഢവ്രതാഃ
നമസ്യന്തശ്ച മാം ഭക്ത്യാ നിത്യയുക്താ ഉപാസതേ ഹൃദ്

ജ്ഞാനയജ്ഞേന ചാപ്യന്യേ യജന്തോ മാമുപാസതേ
ഏകത്വേന പൃഥക്ത്വേന ബഹുധാ വിശ്വതോമുഖം ഹൃദ്

അഹം ക്രതുരഹം യജ്ഞഃ സ്വധാഹമമൗഷധം
മന്ത്രോഹമഹമേവാജ്യമഹമഗ്നിരഹം ഹൃതം ഹൃദ്

പിതാഹമസ്യ ജഗതോ മാതാ ധാതാ പിതാമഹഃ
വേദ്യം പവിത്രം ഓങ്കാര ഭുക് സാമ യജുരേവ ച ഹൃദ്

ഗതിർഭർതാ പ്രഭുഃ സാക്ഷീ നിവാസഃ ശരണം സുഹൃത്
പ്രഭവഃ പ്രലയഃ സ്ഥാനം നിധാനം ബീജമവ്യയം ഹൃദ്

തപാമൃഹമഹം വർഷം നിഗൃഹ്ണാമൃത്യുജാമി ച
അമൃതം ചൈവ മൃത്യുശ്ച സദസച്ചാഹമർജുന ഹൃദ്

ത്രൈവിദ്യാ മാം സോമപാഃ പുതപാപാ
യജ്ഞേതരിഷ്ട്യാ സ്വർഗതിം പ്രാർഥയന്തേ
തേ പുണ്യമാസാദ്യ സുരേന്ദ്രലോകമശ്നന്തി
ദിവ്യാന്ദിവി ദേവഭോഗാൻ ഹൃദ്

തേ തം ഭക്ത്യാ സ്വർഗലോകം വിശാലം

ക്ഷീണേ പുണ്യേ മർത്യലോകം വിശന്തി
ഏവം ത്രയിധർമ്മമനപ്രപന്നാ ഗതാഗതം
കാമകാമാ ലഭന്തേ ൨൧

അനന്യാശ്മിന്തയന്തോ മാം യേ ജനാഃ പര്യുപാസതേ
തേഷാം നിത്യാഭിയുക്താനാം യോഗക്ഷേമം വഹാമ്യഹം ൨൨

യേപ്യന്യദേവതാഭക്തോ യജന്തേ ശ്രദ്ധയാന്വിതാഃ
തേപി മാമേവ കൗന്തേയ യജന്ത്യവിധിപൂർവകം ൨൩

അഹം ഹി സർവയജ്ഞാനാം ഭോക്താ ച പ്രഭുരേവ ച
ന തു മാമഭിജാനന്തി തത്ത്വേനാതശ്ച്യവന്തി തേ ൨൪

യാന്തി ദേവവ്രതാ ദേവാൻപിതൃന്യാന്തി പിതൃവ്രതാഃ
ഭൂതാനി യാന്തി ഭൂതേജ്യാ യാന്തി മദ്യാജീനോപി മാം ൨൫

പത്രം പുഷ്പം ഫലം തോയം യോ മേ ഭക്ത്യാ പ്രയച്ഛതി
തദഹം ഭക്ത്യുപഹൃതമശ്നാമി പ്രയതാത്മനഃ ൨൬

യത്കരോഷി യദശ്നാസി യജ്ജഹോഷി ദദാസി യത്
യത്തപസ്യസി കൗന്തേയ തത്കരുഷ്യ മദർപണം ൨൭

ശുഭാശുഭഫലൈരേവം മോക്ഷ്യസേ കർമ്മബന്ധനൈഃ
സന്യാസയോഗയുക്താത്മാ വിമുക്തോ മാമുപൈഷ്യസി ൨൮

സമോഹം സർവഭൂതേഷു ന മേ ദേഷ്യേഷ്യാസ്തി ന പ്രിയഃ
യേ ഭജന്തി തു മാം ഭക്ത്യാ മയി തേ തേഷു ചാപ്യഹം ൨൯

അപി ചേത്യദുരാചാരോ ഭജതേ മാമനന്യഭാക്
സാധുരേവ സ മന്തവ്യഃ സമൃഗ്വ്യവസിതോ ഹി സഃ ൩൦

ക്ഷിപ്രം ഭവതി ധർമ്മാത്മാ ശശ്വച്ഛാന്തിം നിഗച്ഛതി
കൗന്തേയ പ്രതിജാനീഹി ന മേ ഭക്തഃ പ്രണശ്യതി ൩൧

മാം ഹി പാർഥ വ്യപാശ്രിത്യ യേപി സ്യുഃ പാപയോനയഃ
സ്ത്രിയോ വൈശ്യാസ്തഥാ ശൂദ്രാസ്തേപി യാന്തി പരാം ഗതിം ൩൨

കിം പുനർബ്രഹ്മണാഃ പുണ്യാ ഭക്താ രാജർഷയസ്തഥാ
അനിത്യമസുഖം ലോകമിമം പ്രാപ്യ ഭജന്വ മാം ൩൩

മന്മനാ ഭവ മദ്ഭക്തോ മദ്യാജീ മാം നമസ്കൃത
മാമേവൈഷ്യസി യുക്തൈവമാത്മാനം മത്പരായണഃ ൩൪

ഇതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം യോഗശാസ്ത്രേ
ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ രാജവിദ്യാരാജഗൃഹ്യയോഗോ നാമ നവമോദ്ധ്യായഃ
സമാപ്തഃ

അദ്ധ്യായം 10 - വിഭൃതിയോഗം

ശ്രീഭഗവാൻവാച

ഭൂയ ഏവ മഹാബാഹോ ശൃണു മേ പരമം വചഃ
യത്തേഹം പ്രിയമാണായ വക്ഷ്യാമി ഹിതകാമ്യയാ ഹ

ന മേ വിദുഃ സുരഗണാഃ പ്രഭവം ന മഹർഷയഃ
അഹമാദിർഹി ദേവാനാം മഹർഷീണാം ച സർവശഃ ഹ

യോ മാമജമനാദിം ച വേന്തി ലോകമഹേശ്വരം
അസമ്മൂഢഃ സ മർത്യേഷു സർവപാപൈഃ പ്രമുച്യതേ ന

ബുദ്ധിർജ്ഞാനമസമ്മോഹഃ ക്ഷമാ സത്യം ദമഃ ശമഃ
സുഖം ദുഃഖം ഭവോഭാവോ ഭയം ചാഭയമേവ ച റ്

അഹിംസാ സമതാ തുഷ്ടിസ്തപോ ദാനം യശോയശഃ
ഭവന്തി ഭാവാ ഭൂതാനാം മത്ത ഏവ പൃഥഗ്വിധാഃ ള

മഹർഷയഃ സപ്ത പൂർവേ ചത്വാരോ മനവസ്തഥാ
മദ്ഭാവാ മാനസാ ജാതാ യേഷാം ലോക ഇമാഃ പ്രജാഃ ഴ

ഏതാം വിഭൃതിം യോഗം ച മമ യോ വേന്തി തത്ത്വതഃ
സോവികൽപേന യോഗേന യുജ്യതേ നാന്ര സംശയഃ ഴ

അഹം സർവസ്യ പ്രഭവോ മത്തഃ സർവം പ്രവർത്തതേ
ഇതി മത്യാ ഭജന്തേ മാം ബുധാ ഭാവസമന്വിതാഃ ഴ

മച്ഛിത്താ മദ്ഗതപ്രാണാ ബോധയന്തഃ പരസ്തരം
കഥയന്തശ്ച മാം നിത്യം തുഷ്യന്തി ച രമന്തി ച റ്

തേഷാം സതതയുക്താനാം ഭജതാം പ്രീതിപൂർവകം
ദദാമി ബുദ്ധിയോഗം തം യേന മാമുപയാന്തി തേ ഹ

തേഷാമേവാൻകമ്പാർഥമഹമജ്ഞാനജം തമഃ
നാശയാമ്യാത്മഭാവസേഥാ ജ്ഞാനദീപേന ഭാസ്വതാ ധൃ

അർജ്ജുന ഉവാച

പരം ബ്രഹ്മ പരം ധാമ പവിത്രം പരമം ഭവാൻ
പുരുഷം ശാശ്വതം ദിവ്യമാദിദേവമജം വിഭ്രം ധൃ

ആഹസ്താമൃഷയഃ സർവേ ദേവർഷിർനാരദസ്ഥാ
അസീതോ ദേവലോ വ്യാസഃ സ്വയം ചൈവ ബ്രവീഷി മേ ധൃ

സർവമേതദൃതം മന്യേ യന്മാം വദസി കേശവ
ന ഹി തേ ഭഗവന്വൃക്തിം വിദുർദേവാ ന ദാനവാഃ ധൃ

സ്വയമേവാത്മനാത്മാനം വേത്ഥ ത്വം പുരുഷോത്തമ
ഭൂതഭാവേന ഭൂതേശ ദേവദേവ ജഗത്പതേ ധൃ

വജ്രമർഹസ്യശേഷേണ ദിവ്യാ ഹ്യാത്മവിഭൂതയഃ
യാദീർവിഭൂതിഭിർലോകാനിമാംസ്താം വ്യാപ്യ തിഷ്ടസി ധൃ

കഥം വിദ്യാമഹം യോഗിംസ്താം സദാ പരിചിന്തയൻ
കേഷു കേഷു ച ഭാവേഷു ചിന്ത്യോസി ഭഗവന്യഥാ ധൃ

വിസ്തരേണാത്മനോ യോഗം വിഭൂതിം ച ജനാർദന
ഭൂയഃ കഥയ തൃപ്തിർഹി ശൃണ്വതോ നാസ്തി മേമൃതം ധൃ

ശ്രീഭഗവാൻവച

ഹന്ത തേ കഥയിഷ്യാമി ദിവ്യാ ഹ്യാത്മവിഭൂതയഃ
പ്രാധാന്യതഃ കുരുശ്രേഷ്ഠ നാസ്ത്യന്തോ വിസ്തരസ്യ മേ ധൃ

അഹമാത്മാ ഗുഡാകേശ സർവഭൂതാശയസ്ഥിതഃ
അഹമാദിശ്ച മധ്യം ച ഭൂതാനാമന്ത ഏവ ച റം

ആദിത്യാനാമഹം വിഷ്ണുർജ്യോതിഷാം രവിരംശ്രമാൻ
മരീചീർമന്ദതാമസ്തി നക്ഷത്രാണാമഹം ശശീ ൨൧

വേദാനാം സാമവേദോസ്തി ദേവാനാമസ്തി വാസവഃ
ഇന്ദ്രിയാണാം മനശ്ചാസ്തി ഭൂതാനാമസ്തി ചേതനാ ൨൨

രുദ്രാണാം ശങ്കരശ്ചാസ്തി വിത്തേശോ യക്ഷരക്ഷസാം
വസൂനാം പാവകശ്ചാസ്തി മേരുഃ ശിഖരിണാമഹം ൨൩

പുരോധസാം ച മുഖ്യം മാം വിദ്ധി പാർഥ ബൃഹസ്പതിം
സേനാനീനാമഹം സ്തന്ദഃ സരസാമസ്തി സാഗരഃ ൨൪

മഹർഷിണാം ഭൃഗുരഹം ഗിരമസ്ത്യേകമക്ഷരം
യജ്ഞാനാം ജപയജ്ഞാസ്തി സ്ഥാവരാണാം ഹിമാലയഃ ൨൫

അശ്വത്ഥഃ സർവവൃക്ഷാണാം ദേവർഷിണാം ച നാരദഃ
ഗന്ധർവാണാം ചിത്രരഥഃ സിദ്ധാന്തം കപിലോ മുനിഃ ൨൬

ഉച്ചൈഃശ്രവസമശ്യാനാം വിദ്ധി മാമമൃതോദ്ഭവം
ഐരാവതം ഗജേന്ദ്രാണാം നരാണാം ച നരാധിപം ൨൭

ആയുധാനാമഹം വജ്രം ധേനുനാമസ്തി കാമധ്യക്
പ്രജനശ്ചാസ്തി കന്ദർപഃ സർപാണാമസ്തി വാസുകിഃ ൨൮

അനന്തശ്ചാസ്തി നാഗാനാം വരുണോ യാദസാമഹം
പിതൃണാമര്യമാ ചാസ്തി യമഃ സംയമതാമഹം ൨൯

പ്രഹ്ലാദശ്ചാസ്തി ദൈത്യാനാം കാലഃ കലയതാമഹം
മൃഗാണാം ച മൃഗേന്ദ്രോഹം വൈനതേയശ്ച പക്ഷിണാം ൩൦

പവനഃ പവതാമസ്തി രാമഃ ശസ്ത്രദതാമഹം
രധ്യാണാം മകരശ്ചാസ്തി സ്രോതസാമസ്തി ജാഹ്നവീ ൩൧

സർഗാണാമാദിരന്തശ്ച മധ്യം ചൈവാഹമർജ്ജുന
അധ്യാത്മവിദ്യാ വിദ്യാനാം വാദഃ പ്രവദതാമഹം ൩൨

അക്ഷരാണാമകാരോസ്തി ദ്വന്ദ്വഃ സാമാസികസ്യ ച
അഹമേവാക്ഷയഃ കാലോ ധാതാഹം വിശ്വതോമുഖഃ ൩൩

മൃത്യുഃ സർവഹരശ്ചാഹമുദ്ഭവശ്ച ഭവിഷ്യതാം
കീർതിഃ ശ്രീർവാക്ച നാരീണാം സ്മൃതിർമേധാ ധൃതിഃ ക്ഷമാ ൩൪

ബൃഹത്സാമ തഥാ സാംനാം ഗായത്രി ഛന്ദസാമഹം
മാസാനാം മാർഗശീർഷോഹമൃതാനാം കസുമാകരഃ ൩൫

ദ്യുതം ഛലയതാമസ്തി തേജസ്തേജസ്വിനാമഹം
ജയോസ്തി വ്യവസായോസ്തി സത്ത്വം സത്ത്വവതാമഹം ൩൬

വൃഷ്ണീനാം വാസുദേവോസ്തി പാണ്ഡവാനാം ധനഞ്ജയഃ
മുനീനാമപ്യഹം വ്യാസഃ കവീനാമുഗനാ കവിഃ ൩൭

ദണ്ഡോ ദമയതാമസ്തി നീതിരസ്തി ജീഗീഷതാം
മൗനം ചൈവാസ്തി ഗുഹ്യാനാം അനാനം അനാനവതാമഹം ൩൮

യച്ഛാപി സർവഭൂതാനാം ബീജം തദഹമർജ്ജുന
ന തദസ്തി വിനാ യത്സ്യാന്മയാ ഭൂതം ചരാചരം ൩൯

നാന്തോസ്തി മമ ദിവ്യാനാം വിഭൂതീനാം പരത്വപ
ഏഷ തുദേശതഃ പ്രോക്തോ വിഭൂതേർവിസ്തരോ മയാ ൪൦

യദ്യദിഭൂതിമത്സത്ത്വം ശ്രീമദൂർജിതമേവ വാ
തത്തദേവാവഗച്ഛ ത്വം മമ തേജോംശസംഭവം ൪൧

അഥവാ ബഹുനൈതേന കിം അനാതേന തവർജ്ജുന
വിഷ്വദ്യാഹമിദം കൃത്യമേകാംശേന സ്ഥിതോ ജഗത് ൪൨

ഇതി ശ്രീമദ്ഗേവഴിതാസുപനിഷതു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം യോഗശാസ്ത്രേ
 ശ്രീകൃഷ്ണാർജ്ജുന സംവാദേ വിഭൃതിയോഗോ നാമ ദശമോദ്ധ്യായഃ സമാപ്തഃ

അദ്ധ്യായം 11 - വിശ്വരൂപദർശനയോഗം

അർജുന ഉവാച

മദനഗ്രഹായ പരമം ഗുഹ്യമധ്യാത്മസംജ്ഞിതം
യത്പ്രയോക്തം വചന്തേന മോഹോയം വിഗതോ മമ ധ

ഭവാപ്യയൗ ഹി ഭൂതാനാം ശ്രുതൗ വിസ്തരശോ മയാ
ത്വന്തഃ കമലപത്രാക്ഷ മാഹാത്മ്യമപി ചാവ്യയം ൨

ഏവമേതദ്യഥാത്മ ത്വമാത്മാനം പരമേശ്വര
ദൃഷ്ട്വമിച്ഛാമി തേ രൂപമൈശ്വരം പുരുഷോത്തമ ൩

മന്യസേ യദി തച്ഛക്യം മയാ ദൃഷ്ട്വമിതി പ്രഭോ
യോഗേശ്വര തതോ മേ ത്വം ദർശയാത്മാനമവ്യയം ൪

ശ്രീഭഗവാനവാച

പശ്യ മേ പാർഥ രൂപാണി ശതശോഥ സഹസ്രശഃ
നാനാവിധാനി ദിവ്യാനി നാനാവർണാകൃതീനി ച ൫

പശ്യാദിത്യാന്യസ്മൽഭദ്രാനശിനൗ മരുതസ്തഥാ
ബഹുന്യദൃഷ്ട്വപൂർവാണി പശ്യാശ്ചര്യാണി ഭാരത ൬

ഇഹൈകസഥം ജഗത്കൃത്യം പശ്യാദ്യ സചാരചരം
മമ ദേഹേ ഗുഡാകേശ യച്ഛാന്യദൃഷ്ട്വമിച്ഛസി ൭

ന തു മാം ശക്യസേ ദൃഷ്ട്വമനേനൈവ സ്വചക്ഷുഷാ
ദിവ്യം ദദാമി തേ ചക്ഷുഃ പശ്യ മേ യോഗമൈശ്വരം ൮

സഞ്ജയ ഉവാച

ഏവമുക്ത്വാ തതോ രാജന്മഹായോഗേശ്വരോ ഹരിഃ
ദർശയാമാസ പാർഥായ പരമം രൂപമൈശ്വരം ൯

അനേകവക്ത്രനയനമനേകാദ്ഭൂതദർശനം
അനേകദിവ്യാഭരണം ദിവ്യാനേകോദ്യതായുധം ൧൦

ദിവ്യമാല്യാംബരധരം ദിവ്യഗന്ധാനുലേപനം
സർവാശ്ചര്യമയം ദേവമനന്തം വിശ്വതോമുഖം ൧൧

ദിവി സൂര്യസഹസ്രസ്യ ഭവേദ്യുഗപദുതമിതാ
യദി ഭാഃ സദ്രശീ സാ സ്യാദ്ഭാസസ്തസ്യ മഹാത്മനഃ ൧൨

തന്ത്രൈകസ്ഥം ജഗത്കൃത്സ്തം പ്രവിഭക്തമനേകധാ
അപശ്യദ്ദേവദേവസ്യ ശരീരേ പാണ്ഡവസ്തദാ ൧൩

തതഃ സ വിസ്മയാവിഷ്ടോ ഹൃഷ്ടരോമാ ധനഞ്ജയഃ
പ്രണമ്യ ശിരസാ ദേവം കൃതാഞ്ജലിരഭാഷത ൧൪

അർജുന ഉവാച

പശ്യാമി ദേവാസ്സവ ദേവ ദേഹേ സർവാസ്തഥാ ഭൂതവിശേഷസങ്ഘാൻ
ബ്രഹ്മാണമീശം കമലാസനസമമുഷീംശ്ച സർവാനരഗാംശ്ച ദിവ്യാൻ ൧൫

അനേകബാഹുദരവക്ത്രനേത്രം പശ്യാമി ത്യാം സർവതോനന്തരൂപം
നാന്തം ന മദ്ധ്യം ന പുനസ്തവാദിം പശ്യാമി വിശ്വേശ്വര വിശ്വരൂപ ൧൬

കിരീടിനം ഗദിനം ചക്രിണം ച തേജോരാശിം സർവതോ ദീപ്തിമന്തം
പശ്യാമി ത്യാം ദുർനിരീക്ഷ്യം സമന്താദിപ്ലാനലാർകദ്യതിമപ്രമേയം ൧൭

ത്വമക്ഷരം പരമം വേദിതവ്യം ത്വമസ്യ വിശ്വസ്യ പരം നിധാനം
ത്വമവ്യയഃ ശാശ്വതധർമ്മഗോപ്താ സനാതനസ്ത്വം പുരുഷോ മതോ മേ ൧൮

അനാദിമധ്യാന്തമനന്തവീര്യമനന്തബാഹും ശശിസൂര്യനേത്രം
പശ്യാമി ത്യാം ദീപ്തഹൃതാശവക്ത്രം സ്വതേജസാ വിശ്വമിദം തപന്തം ൧൯

ദയാവാപൃഥിവ്യോരിദമന്തരം ഹി വ്യാപ്തം ത്രയൈകേന ദിശശ്ച സർവാഃ
ദൃഷ്ട്യാദ്ഭിരം രൂപമുഗ്രം തവേദം ലോകത്രയം പ്രവൃഥിതം മഹാത്മൻ ൨൦

അമി ഹി ത്യാം സുരസങ്ഘാ വിശന്തി കേചിദ്ഭിതാഃ പ്രാഞ്ജലയോ ഗൃണ
ന്തി

സ്വസ്തീത്യക്ത്വാ മഹർഷിസിദ്ധസങ്ഘാഃ സ്തുവന്തി ത്യാം സ്തുതിഭിഃ പൃഷ്ഠലാഭിഃ ൨൧

അദ്രാദിത്യാ വസവോ യേ ച സാധ്യാ വിശ്വേശിനൗ മരുതശ്ചോഷ്ണപാ
ശ്ച

ഗന്ധർവയക്ഷാസുരസിദ്ധസങ്ഘാ വിക്ഷന്തേ ത്യാം വിസ്തൃതാശ്ചൈവ സർവേ
൨൨

രൂപം മഹന്തേ ബഹുവക്ത്രനേത്രം മഹാബാഹോ ബഹുബാഹുരൂപാദം
ബഹുദദം ബഹുദംഷ്ട്രാകരാലം ദൃഷ്ട്യാ ലോകാഃ പ്രവൃഥിതാസ്തഥാഹം ൨൩

നഭഃസ്വശം ദീപ്തമനേകവർണം വ്യാത്താനനം ദീപ്തവിശാലനേത്രം
ദൃഷ്ട്യാ ഹി ത്യാം പ്രവൃഥിതാന്തരാത്മാ യുതിം ന വിന്ദാമി ശമം ച വിഷ്ണോ ൨൪

ദംഷ്ട്രാകരാലാനി ച തേ മുഖാനി ദൃഷ്ട്വേവ കാലാനലസന്നിഭാനി
ദിശോ ന ജാനേ ന ലഭേ ച ശർമ പ്രസീദ ദേവേശ ജഗന്നിവാസ ൨൫

അമി ച ത്യാം ധൃതരാഷ്ട്രസ്യ പുത്രാഃ സർവേ സഹൈവാവനിപാലസങ്ഘൈഃ
ഭിഷ്ണോ ദ്രോണഃ സുതപുത്രസ്തഥാസൗ സഹാസ്മദീയൈരപി യോധമുഖൈഃ ൨൬

വക്ത്രാണി തേ ത്വരമാണാ വിശന്തി ദംഷ്ട്രാകരാലാനി ഭയാനകാനി
കേചിദ്ദിലഗ്നാ ദഗ്നാന്തരേഷു സന്ദൃശ്യന്തേ ചൂർണിതൈരുത്തമാങ്ഗൈഃ ൨൭

യഥാ നദീനാം ബഹവോമ്ബുവേഗാഃ സമുദ്രമേവാഭിമുഖാ ദ്രവന്തി
തഥാ തവാമി നരലോകവീരാ വിശന്തി വക്ത്രാണ്യഭിവിജ്ജലന്തി ൨൮

യഥാ പ്രദീപ്തം ജ്വലനം പതങ്ഗാ വിശന്തി നാശായ സമൃദ്ധവേഗാഃ
തഥൈവ നാശായ വിശന്തി ലോകാസ്തവാപി വക്ത്രാണി സമൃദ്ധവേഗാഃ ൨൯

ലേലിഹ്യസേ ഗ്രസമാനഃ സമന്താലോകാൻസമഗ്രാന്വദനൈർജ്ജലദ്ഭിഃ
തേജോഭിരാപൂര്യ ജഗത്സമഗ്രം ഭാസസ്തവോഗ്രാഃ പ്രതപന്തി വിഷ്ണോ നം

ആഖ്യാഹി മേ കോ ഭവാനഗ്രരൂപോ നമോസ്തു തേ ദേവവര പ്രസീദ
വിജ്ഞാതുമിച്ഛാമി ഭവന്തമാദ്യം ന ഹി പ്രജാനാമി തവ പ്രവൃത്തിം ൩൧

ശ്രീഗേവാന്തവാച

കാലോസ്തി ലോകക്ഷയകൃത്പ്രവൃദ്ധോ ലോകാൻസമാഹർതുമിഹ പ്രവൃത്തഃ
ഋതേഹി ത്യാം ന ഭവിഷ്യന്തി സർവേ യേവസഥിതാഃ പ്രത്യനീകേഷു യോധാഃ
൩൨

തസ്മാത്പമുത്തിഷ്ട യശോ ലഭ്യേ ജിത്വാ ശത്രുന്ദ്രംക്ഷ്യ രാജ്യം സമൃദ്ധം
മയൈവൈതേ നിഹതാഃ പൂർവമേവ നിമിത്തമാത്രം ഭവ സവ്യസാചിൻ ൩൩

ദ്രോണം ച ഭീഷ്മം ച ജയദ്രഥം ച കർണം തഥാന്യാനപി യോധവീരാൻ
മയാ ഹതാംസ്ത്വം ജഹി മാവ്യഥിഷ്ടാ യുധ്യസ്വ ജേതാസി രണേ സപന്താൻ ൩൪

സഞ്ജയ ഉവാച

ഏതച്ഛത്വാ വചനം കേശവസ്യ കൃതാഞ്ജലിർവേപമാനഃ കിരീതീ
നമസ്തുത്വാ ഭൂയ ഏവാഹ കൃഷ്ണം സഗദ്ഗദം ഭീതഭീതഃ പ്രണമ്യ ൩൫

അർജുന ഉവാച

സ്ഥാനേ ഹൃഷികേശ തവ പ്രകീർത്യാ ജഗത്പ്രഹൃഷ്യത്യനരജ്യതേ ച
രക്ഷാംസി ഭീതാനി ദിശോ ദ്രവന്തി സർവേ നമസ്ത്യന്തി ച സിദ്ധസങ്ഘാഃ ൩൬

കസ്താച്ച തേ ന നമേരന്തഹാത്മൻ ഗരീയസേ ബ്രഹ്മണോപ്യാദികർത്രേ
അനന്ത ദേവേശ ജഗന്നിവാസ ത്വമക്ഷരം സദസന്തത്പരം യത് ൩൭

ത്വമാദിദേവഃ പുരുഷഃ പുരാണസ്തമസ്യ വിശ്വസ്യ പരം നിധാനം
വേത്താസി വേദ്യം ച പരം ച ധാമ ത്വയാ തതം വിശ്വമനന്തരൂപ ൩൮

വായുർയമോഗീർവരണഃ ശശാങ്കഃ പ്രജാപതിസ്ത്വം പ്രപിതാമഹശ്വ
നമോ നമസ്തേസ്തു സഹസ്രകൃത്വഃ പുനശ്ച ഭൂയോപി നമോ നമസ്തേ നന്

നമഃ പുരുസ്താദഥ പ്രഷുതസ്തേ നമോസ്തു തേ സർവത ഏവ സർവ
അനന്തവിദ്യാമിതവിക്രമസ്ത്വം സർവം സമാപ്നോഷി തതോസി സർവഃ രം

സഖേതി മത്യാ പ്രസഭം യദുക്തം ഹേ കൃഷ്ണ ഹേ യാദവ ഹേ സഖേതി
അജാനതാ മഹിമാനം തവേദം മയാ പ്രമാദാത്പ്രണയേന വാപി രഥ

യച്ചാവഹാസാർഥമസത്കൃതോസി വിഹാരശയ്യാസനഭോജനേഷു
ഏകോഥവാപ്യച്യുത തത്സമക്ഷം തത്ക്ഷമയേ ത്യാമഹമപ്രമേയം രഥ

പിതാസി ലോകസ്യ ചരാചരസ്യ ത്വമസ്യ പുജ്യശ്ച ഗുരുർഗതീയാൻ
ന ത്വത്സമോസ്തുഭ്യധികഃ കതോന്യോ ലോകത്രയേ പ്യപ്രതിമപ്രഭാവ രന്

തസ്താത്പ്രണമ്യ പ്രണിധായ കായം പ്രസാദയേ ത്യാമഹമീശമീഡ്യം
പിതേവ പുത്രസ്യ സഖേവ സഖ്യഃ പ്രിയഃ പ്രിയായാർഹസി ദേവ സോഽഘം രഥ

അദൃഷ്ടപൂർവം ഹൃഷിതോസ്തി ദൃഷ്ട്യാ ഭയേന ച പ്രവൃഥിതം മനോ മേ
തദേവ മേ ദർശയ ദേവ രൂപം പ്രസീദ ദേവേശ ജഗന്നിവാസ രഥ്ര

കിരീടിനം ഗദിനം ചക്രഹസ്തമിച്ഛാമി ത്യാം ദൃഷ്ടമഹം തഥൈവ
തേനൈവ രൂപേണ ചതുർഭുജേന സഹസ്രബാഹോ ഭവ വിശ്വമൂർതേ രന്

ശ്രീഗേവാന്തവാച

മയാ പ്രസന്നേന തവാർജുനേദം രൂപം പരം ദർശിതമാത്മയോഗാത്
തേജോമയം വിശ്വമനന്തമാദ്യം യന്മേ ത്വദന്യേന ന ദൃഷ്ടപൂർവം രഠ

ന വേദയജ്ഞായ്യയന്നൈർന ദാന്നൈർന ച ക്രിയാദീർന തപോദീരുഗ്രൈഃ
ഏവംരൂപഃ ശക്യ അഹം നൃലോകേ ദൃഷ്ടം ത്വദന്യേന കരുപ്രവീര രവ്

മാ തേ വ്യഥാ മാ ച വിമൂഢഭാവോ ദൃഷ്ട്യാ രൂപം ഘോരമീദൃങ്മമേദം
വ്യപേതഭീഃ പ്രീതമനാഃ പുനസ്ത്വം തദേവ മേ രൂപമിദം പ്രപശ്യ ര്ൻ

സഞ്ജയ ഉവാച

ഇത്യർജുനം വാസുദേവസ്തഥോക്ത്വാ സ്വകം രൂപം ദർശയാമാസ ഭൂയഃ
ആശ്വാസയാമാസ ച ഭീതമേനം ഭൂത്വാ പുനഃ സൗമ്യവപുർമഹാത്മാ ഭ്രം

അർജുന ഉവാച

ദൃഷ്ട്വേദം മാനുഷം രൂപം തവ സൗമ്യം ജനാർദന
ഇദാനീമസ്മി സംവൃത്തഃ സചേതാഃ പ്രകൃതിം ഗതഃ ഭ്രമ

ശ്രീഭഗവാനവാച

സുദുർദർശമിദം രൂപം ദൃഷ്ട്വാനസി യന്മ
ദേവാ അപ്യസ്യ രൂപസ്യ നിത്യം ദർശനകാക്ഷിണഃ ഭ്രമ

നാഹം വേദൈർന തപസാ ന ദാനേന ന ചേജ്യയാ
ശക്യ ഏവംവിയോ ദൃഷ്ടും ദൃഷ്ട്വാനസി മാം യഥാ ഭ്രമ

ഭക്ത്യാ ത്വന്നത്യയാ ശക്യ അഹമേവംവിയോർജുന
ജ്ഞാതും ദൃഷ്ടും ച തത്തേന പ്രവേഷ്യം ച പരന്തപ ഭ്രമ

മത്കർമക്രന്തപരമോ മദ്ഭക്തഃ സങ്ഗവർജിതഃ
നിർവൈരഃ സർവഭൂതേഷു യഃ സ മാമേതി പാണ്ഡവ ഭ്രമ

ഇതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം യോഗശാസ്ത്രേ
ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ വിശ്വരൂപദർശനയോഗോ നാമ ഏകാദശോദ്ധ്യായഃ
സമാപ്തഃ

അദ്ധ്യായം 12 - ഭക്തിയോഗം

അർജുന ഉവാച

ഏവം സതതയുക്താ യേ ഭക്താസ്ത്വ്യാം പര്യുപാസതേ
യേ ചാപ്യക്ഷരമവ്യക്തം തേഷാം കേ യോഗവിത്തമാഃ ൧

ശ്രീഭഗവാൻവാച

മയ്യാവേശ്യ മനോ യേ മാം നിത്യയുക്താ ഉപാസതേ
ശ്രദ്ധയാ പരയോപേതാസ്തേ മേ യുക്തതമാ മതാഃ ൨

യേ ത്വക്ഷരമനിർദ്ദേശ്യമവ്യക്തം പര്യുപാസതേ
സർവത്രഗമചിന്ത്യം ച കൂടസ്ഥമചലം ധ്രുവം ൩

സന്നിയമ്യേന്ദ്രിയഗ്രാമം സർവത്ര സമബുദ്ധയഃ
തേ പ്രാപ്തവന്തി മാമേവ സർവഭൂതഹിതേ രതാഃ ൪

ക്ലേശോധികതരസ്തേഷാമവ്യക്താസക്തചേതസാം
അവ്യക്താ ഹി ഗതിർഭുഃഖം ദേഹവദ്ഭിരവാപ്യതേ ൫

യേ തു സർവാണി കർമാണി മയി സന്യസ്യ മത്പരാഃ
അനന്യേനൈവ യോഗേന മാം ധ്യായന്ത ഉപാസതേ ൬

തേഷാമഹം സമുദ്ധർതാ മൃത്യുസംസാരസാഗരാത്
ഭവാമി ന ചിരാത്പാർഥ മയ്യാവേശിതചേതസാം ൭

മയ്യേവ മന ആധത്വ മയി ബുദ്ധിം നിവേശയ
നിവസിഷ്യസി മയ്യേവ അത ഊർധ്വം ന സംശയഃ ൮

അഥ ചിത്തം സമാധാതും ന ശക്നോഷി മയി സ്ഥിരം
അഭ്യാസയോഗേന തതോ മാമിച്ഛാപ്തം ധനഞ്ജയ ൯

അഭ്യാസേപ്യസമർഥോസി മത്കർമ്മപരമോ ഭവ

മദർഥമപി കർമാണി കർവൻസിദ്ധിമവാപ്സ്യസി ൧൦

അമൈതദപ്യശക്തോസി കർതും മദ്യോഗമാശ്രിതഃ
സർവകർമ്മഫലത്യാഗം തതഃ കരു യതാത്മവാൻ ൧൧

ശ്രേയോ ഹി ജ്ഞാനമദ്യാസാജ്ഞാനാദ്ധ്യാനം വിശിഷ്യതേ
ധ്യാനാത്കർമ്മഫലത്യാഗസ്ത്യാഗാച്ഛാന്തിരനന്തരം ൧൨

അദ്വേഷാ സർവഭൂതാനാം മൈത്രഃ കരുണ ഏവ ച
നിർമമോ നിരഹങ്കാരഃ സമദുഃഖസുഖഃ ക്ഷമീ ൧൩

സതുഷ്ടഃ സതതം യോഗീ യതാത്മാ ദൃഢനിശ്ചയഃ
മയ്യർഹിതമനോബുദ്ധിര്യോ മദ്ഭക്തഃ സ മേ പ്രിയഃ ൧൪

യസ്താനോദ്വിജതേ ലോകോ ലോകാനോദ്വിജതേ ച യഃ
ഹർഷാമർഷഭയോദ്വേഗൈർമൃക്കോ യഃ സ ച മേ പ്രിയഃ ൧൫

അനപേക്ഷഃ ശുചിർദക്ഷ ഉദാസീനോ ഗതവ്യഥഃ
സർവാരംഭപരിത്യാഗീ യോ മദ്ഭക്തഃ സ മേ പ്രിയഃ ൧൬

യോ ന ഹൃഷ്യതി ന ദ്വേഷ്ടി ന ശോചതി ന കാങ്ക്ഷതി
ശുഭാശുഭപരിത്യാഗീ ഭക്തിമാന്യഃ സ മേ പ്രിയഃ ൧൭

സമഃ ശത്രൗ ച മിത്രേ ച തഥാ മാനാപമാനയോഃ
ശീതോഷ്ണസുഖദുഃഖേഷു സമഃ സങ്ഗവിവർജിതഃ ൧൮

തുല്യനിന്ദാസ്തുതിർമൗനീ സതുഷ്ടോ യേന കേനചിത്
അനികേതഃ സ്ഥിരമതിർഭക്തിമാന്വേ പ്രിയോ നരഃ ൧൯

യേ തു ധർമ്മാമൃതമിദം യഥോക്തം പര്യുപാസതേ
ശുദ്രധാനാ മത്പരമാ ഭക്താസ്തേതീവ മേ പ്രിയഃ ൨൦

ഇതി ശ്രീമദ്ഗേവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം യോഗശാസ്ത്രേ

ശ്രീകൃഷ്ണാർജ്ജുന സംവാദേ ഭക്തിയോഗോ നാമ ദ്വാദശോദ്ധ്യായഃ സമാപ്തഃ

അദ്ധ്യായം 13 - ക്ഷേത്രക്ഷേത്രജ്ഞവിഭാഗയോഗം

അർജ്ജുന ഉവാച

പ്രകൃതിം പുരുഷം ചൈവ ക്ഷേത്രം ക്ഷേത്രജ്ഞമേവ ച
ഏതദ്യേദിതുമിച്ഛാമി ജ്ഞാനം ജ്ഞേയം ച കേശവ മ

ശ്രീഭഗവാൻവാച

ഇദം ശരീരം കൗന്തേയ ക്ഷേത്രമിത്യഭിധീയതേ
ഏതദ്യേദോ വേന്തി തം പ്രാഹുഃ ക്ഷേത്രജ്ഞ ഇതി തദ്വിദഃ ൨

ക്ഷേത്രജ്ഞം ചാപി മാം വിധി സർവക്ഷേത്രേഷു ഭാരത
ക്ഷേത്രക്ഷേത്രജ്ഞയോർജ്ഞാനം യത്തജ്ജ്ഞാനം മതം മമ ന

തത്ക്ഷേത്രം യച്ച യാദൃക്ച യദ്വികാരി യതശ്ച യത്
സ ച യോ യത്പ്രഭാവശ്ച തത്സമാസേന മേ ശൃണു ൪

ഋഷിഭിർബഹുധാ ഗീതം ഹന്ദോഭിർവിവിധൈഃ പൃഥക്
ബ്രഹ്മസൂത്രപദൈശ്ചൈവ ഹേതുമദ്ഭിർവിനിശ്ചിതൈഃ ൫

മഹാഭൂതാനൃഹങ്കാരോ ബുദ്ധിരവ്യക്തമേവ ച
ഇന്ദ്രിയാണി ദശൈകം ച പഞ്ച ചേന്ദ്രിയഗോചരാഃ ൬

ഇച്ഛാ ദേഷഃ സുഖം ദുഃഖം സങ്ഘാതശ്ചേതനാ ധൃതിഃ
ഏതത്ക്ഷേത്രം സമാസേന സവികാരമുദാഹൃതം ൭

അമാനിത്വമദംഭിത്വമഹിംസാ ക്ഷാന്തിരാർജ്ജവം
ആചാര്യോപാസനം ശൗചം സൈന്ദര്യമാത്മവിനിഗ്രഹഃ ൮

ഇന്ദ്രിയാർഥേഷു വൈരാഗ്യമനഹങ്കാര ഏവ ച
ജന്മമൃത്യുജരാവ്യാധിദുഃഖദോഷാനദർശനം ൯

അസക്തിരനഭിഷ്യങ്ഗഃ പുത്രദാരഗൃഹാദിഷു

നിത്യം ച സമചിത്തത്വമിഷ്ടാനിഷ്ടോപപത്തിഷ്ട ധ്രു

മയി ചാനന്യയോഗേന ഭക്തിരവ്യഭിചാരിണി
വിവിക്തദേശസേവിത്വമരതിർജനസംസദി ധ്രു

അധ്യാത്മജ്ഞാനനിത്യത്വം തത്ത്വജ്ഞാനാർത്ഥദർശനം
ഏതജ്ഞാനമിതി പ്രോക്തമജ്ഞാനം യദതോന്യഥാ ധ്രു

ജ്ഞേയം യത്തത്പ്രവക്ഷ്യാമി യജ്ഞാത്പ്രാമുതമശ്നതേ
അനാദിമത്പരം ബ്രഹ്മ ന സത്തന്നാസദ്യത്യേ ധ്രു

സർവതഃ പണിപാദം തത്സർവതോക്ഷിശിരോമുഖം
സർവതഃ ശ്രുതിമല്ലോകേ സർവമാവൃത്യ തിഷ്ഠതി ധ്രു

സർവേന്ദ്രിയഗുണാഭാസം സർവേന്ദ്രിയവിവർജിതം
അസക്തം സർവഭൂതൈവ നിർഗുണം ഗുണഭോക്തൃ ച ധ്രു

ബഹിരന്തശ്ച ഭൂതാനാമചരം ചരമേവ ച
സൂക്ഷ്മത്വാനന്തദവിജ്ഞേയം ദൂരസ്ഥം ചാന്തികേ ച തത് ധ്രു

അവിഭക്തം ച ഭൂതേഷു വിഭക്തമിവ ച സ്ഥിതം
ഭൂതഭർതൃ ച തജ്ജ്ഞേയം ഗ്രസിഷ്ണു പ്രഭവിഷ്ണു ച ധ്രു

ജ്യോതിഷാമപി തജ്ജ്യോതിസ്തമസഃ പരമുച്യതേ
ജ്ഞാനം ജ്ഞേയം ജ്ഞാനഗമ്യം ഹൃദി സർവസ്യ വിഷ്ണിതം ധ്രു

ഇതി ക്ഷേത്രം തഥാ ജ്ഞാനം ജ്ഞേയം ചോക്തം സമാസതഃ
മദ്ഭക്ത ഏതദിജ്ഞായ മദ്ഭാവായോപപദ്യതേ ധ്രു

പ്രകൃതിം പുരുഷം ചൈവ വിധ്യന്താദീ ഉഭാവപി
വികാരാംശ്ച ഗുണാംശ്ചൈവ വിധി പ്രകൃതിസംബോധൻ ധ്രു

കാര്യകാരണകർതൃത്വേ ഹേതുഃ പ്രകൃതിരൂച്യതേ

പുരുഷഃ സുഖദുഃഖാനാം ഭോക്തൃത്യേ ഹേതുരച്യതേ ൨൧

പുരുഷഃ പ്രകൃതിസ്ഥോ ഹി ഭുങ്ക്തേ പ്രകൃതിജാൻമുണാൻ
കാരണം ഗുണസങ്ഗോസ്യ സദസദ്യോനിജന്മസു ൨൨

ഉപദ്രഷ്ട്യാനമന്താ ച ഭർതാ ഭോക്താ മഹേശ്വരഃ
പരമാത്മേതി ചാപ്യുക്തോ ദേഹേന്ദ്രീൻപുരുഷഃ പരഃ ൨൩

യ ഏവം വേത്തി പുരുഷം പ്രകൃതിം ച ഗുണൈഃ സഹ
സർവഥാ വർതമാനോപി ന സ ഭൂയോഭിജായതേ ൨൪

ധ്യാനേനാത്മനി പശ്യന്തി കേചിദാത്മാനമാത്മാനാ
അന്യേ സാംഖ്യേന യോഗേന കർമ്മയോഗേന ചാപരേ ൨൫

അന്യേ ത്വേവമജാനന്തഃ ശ്രുത്യാന്യേഭ്യ ഉപാസതേ
തേപി ചാതിതരന്ത്യേവ മൃത്യും ശ്രുതിപരായണാഃ ൨൬

യാവത്സഞ്ജായതേ കിഞ്ചിത്സത്ത്വം സ്ഥാവരജങ്ഗമം
ക്ഷേത്രക്ഷേത്രജ്ഞസംയോഗാത്തദ്വിധി ഭരതർഷഭ ൨൭

സമം സർവേഷു ഭൂതേഷു തീഷ്ഠന്തം പരമേശ്വരം
വിനശ്യത്സ്വവിനശ്യന്തം യഃ പശ്യതി സ പശ്യതി ൨൮

സമം പശ്യൻഹി സർവത്ര സമവസ്ഥിതമീശ്വരം
ന ഹിനസ്ത്യാത്മാനാത്മാനം തതോ യാതി പരാം ഗതിം ൨൯

പ്രകൃത്യൈവ ച കർമാണി ക്രിയമാണാനി സർവശഃ
യഃ പശ്യതി തഥാത്മാനമകർതാരം സ പശ്യതി ൩൦

യദാ ഭൂതപൃഥഗ്ഭാവമേകസ്ഥമനുപശ്യതി
തത ഏവ ച വിസ്താരം ബ്രഹ്മ സംപദ്യതേ തദാ ൩൧

അനാദിത്യാന്നിർഗുണത്യാത്പരമാത്മായമവ്യയഃ

ശരീരസ്ഥോപി കൗന്തേയ ന കരോതി ന ലിപ്യതേ ന.൨

യഥാ സർവഗതം സൗക്ഷ്മ്യാദാകാശം നോപലിപ്യതേ
സർവത്രാവസ്ഥിതോ ദേഹേ തഥാത്ഥാ നോപലിപ്യതേ ന.൩

യഥാ പ്രകാശയത്യേകഃ കൃത്സ്നം ലോകമിമം രവിഃ
ക്ഷേത്രം ക്ഷേത്രീ തഥാ കൃത്സ്നം പ്രകാശയതി ഭാരത ന.൪

ക്ഷേത്രക്ഷേത്രജ്ഞയോരേവമന്തരം ജ്ഞാനചക്ഷുഷാ
ഭൂതപ്രകൃതിമോക്ഷം ച യേ വിദുര്യാന്തി തേ പരം ന.൫

ഇതി ശ്രീമദ്ഗേവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം യോഗശാസ്ത്രേ
ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ ക്ഷേത്രക്ഷേത്രജ്ഞവിഭാഗയോഗോ നാമ ത്രയോദ
ശോദ്ധ്യായഃ സമാപ്തഃ

അദ്ധ്യായം 14 - ഗുണക്രയവിഭാഗയോഗം

ശ്രീഭഗവാൻവാച

പരം ഭൂയഃ പ്രവക്ഷ്യാമി ജ്ഞാനാനാം ജ്ഞാനമുത്തമം
യജ്ജ്ഞാത്യാ മനയഃ സർവേ പരാം സിദ്ധിമിതോ ഗതാഃ ൧

ഇദം ജ്ഞാനമുപാശ്രിത്യ മമ സാധർമ്യമാഗതാഃ
സർഗേപി നോപജായന്തേ പ്രലയേ ന വ്യഥന്തി ച ൨

മമ യോനിർമഹദ്ബ്രഹ്മ തസ്മിൻഗർഭം ദധാമ്യഹം
സംഭവഃ സർവഭൂതാനാം തതോ ഭവതി ഭാരത ൩

സർവയോനിഷു കൗന്തേയ മുർത്തയഃ സംഭവന്തി യാഃ
താസാം ബ്രഹ്മ മഹദ്യോനിരഹം ബീജപ്രഭഃ പിതാ ൪

സത്ത്വം രജസ്തമ ഇതി ഗുണാഃ പ്രകൃതിസംഭവാഃ
നിബദ്ധന്തി മഹാബാഹോ ദേഹേ ദേഹിനമവ്യയം ൫

തത്ര സത്ത്വം നിർമലത്വാത്പ്രകാശകമനായം
സുഖസങ്ഗേന ബദ്ധ്യാതി ജ്ഞാനസങ്ഗേന ചാനുല ൬

രജോ രാഗാത്മകം വിദ്ധി തൃഷ്ണാസങ്ഗസമുദ്ഭവം
തന്നിബദ്ധ്യാതി കൗന്തേയ കർമ്മസങ്ഗേന ഗേഹിനം ൭

തമസ്സജ്ഞാനജം വിദ്ധി മോഹനം സർവദേഹിനാം
പ്രമാദാലസ്യനിദ്രാഭിസ്തന്നിബദ്ധ്യാതി ഭാരത ൮

സത്ത്വം സുഖേ സഞ്ജയതി രജഃ കർമ്മണി ഭാരത
ജ്ഞാനമാവൃത്യ തു തമഃ പ്രമാദേ സഞ്ജയത്യുത ൯

രജസ്തമശ്ചാഭിഭൂയ സത്ത്വം ഭവതി ഭാരത
രജഃ സത്ത്വം തമശ്ചൈവ തമഃ സത്ത്വം രജസ്തഥാ ൧൦

സർവ്വദാരേഷു ദേഹേസ്തിൻപ്രകാശ ഉപജായതേ
ജ്ഞാനം യദാ തദാ വിദ്യാദിവിദ്യം സത്ത്വമിത്യുത ധ്രു

ലോഭഃ പ്രവൃത്തിരാഭഃ കർമ്മണാമശമഃ സ്വഹാ
രജസ്യേതാനി ജായന്തേ വിവൃദ്ധേ ഭരതർഷഭ ധ്രു

അപ്രകാശോപ്രവൃത്തിശ്ച പ്രമാദോ മോഹ ഏവ ച
തമസ്യേതാനി ജായന്തേ വിവൃദ്ധേ കരുനന്ദന ധ്രു

യദാ സത്ത്വേ പ്രവൃദ്ധേ തു പ്രലയം യാതി ദേഹദൃത്
തദോത്തമവിദാം ലോകാനമലാൻപ്രതിപദ്യതേ ധ്രു

രജസി പ്രലയം ഗത്യാ കർമ്മസങ്ഗീഷു ജായതേ
തഥാ പ്രലീനസ്തമസി മൃഡയോനിഷു ജായതേ ധ്രു

കർമ്മണഃ സുകൃതസ്യാഹുഃ സാന്ത്വികം നിർമ്മലം ഫലം
രജസസ്തു ഫലം ദുഃഖമജ്ഞാനം തമസഃ ഫലം ധ്രു

സത്ത്വാത്സഞ്ജായതേ ജ്ഞാനം രജസോ ലോഭ ഏവ ച
പ്രമാദമോഹൗ തമസോ ഭവതോജ്ഞാനമേവ ച ധ്രു

ഊർധ്വം ഗച്ഛന്തി സത്ത്വസ്ഥാ മധ്യേ തിഷ്ഠന്തി രാജസാഃ
ജഘന്ത്യഗ്രണവൃത്തിസ്ഥാ അധോ ഗച്ഛന്തി താമസാഃ ധ്രു

ന്യാന്ത്യം ഗുണേഭ്യഃ കർത്താരം യദാ ദ്രഷ്ട്യാനുപശ്യതി
ഗുണേഭ്യശ്ച പരം വേത്തി മദ്ഭാവം സോധിഗച്ഛതി ധ്രു

ഗുണാനേതാനതീത്യ ത്രീന്ദേഹി ദേഹസമുദ്ഭവാനർ
ജന്മമൃത്യുജരാദുഃഖൈർവിമുക്തോമൃതമസ്തതേ റം

അർജുന ഉവാച

കൈർലിങ്ഗൈസ്തിൻഗുണാനേതാനതീതോ ഭവതി പ്രഭോ

കിമാചാരഃ കഥം ചൈതാംസ്ത്രീൻമുണാനതിവർതതേ ൨൧

ശ്രീഭഗവാൻവാച

പ്രകാശം ച പ്രവൃത്തിം ച മോഹമേവ ച പാണ്ഡവ
ന ദ്വേഷ്ടി സമ്പ്രവൃത്താനി ന നിവൃത്താനി കാങ്ക്ഷതി ൨൨

ഉദാസീനവദാസീനോ ഗുണൈർയോ ന വിചാല്യതേ
ഗുണാ വർതന്ത ഇത്യേവം യോവതിഷ്ഠതി നേങ്ഗതേ ൨൩

സമദുഃഖസുഖഃ സ്വസ്ഥഃ സമലോഷ്യാശ്ചകാഞ്ചനഃ
തുല്യപ്രിയാപ്രിയോ ധീരസ്തുല്യനിന്ദാത്മസംസ്തുതിഃ ൨൪

മാനാപമാനയോസ്തുല്യസ്തുല്യോ മിത്രാരിപക്ഷയോഃ
സർവാരംഭപരിത്യാഗീ ഗുണാതീതഃ സ ഉച്യതേ ൨൫

മാം ച യോവ്യഭിചാരേണ ഭക്തിയോഗേന സേവതേ
സ ഗുണാൻസമതീത്യൈതാൻബ്രഹ്മഭൂയായ കല്പതേ ൨൬

ബ്രഹ്മണോ ഹി പ്രതിഷ്ഠാഹമമൃതസ്യാവ്യയസ്യ ച
ശാശ്വതസ്യ ച ധർമ്മസ്യ സുഖസൈുകാന്തികസ്യ ച ൨൭

ഇതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം യോഗശാസ്ത്രേ
ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ ഗുണത്രയവിഭാഗയോഗോ നാമ ചതുർദശോദ്ധ്യായഃ
സമാപ്തഃ

അദ്ധ്യായം 15 - പുരുഷോത്തമയോഗം

ശ്രീഭഗവാൻവാച

ഊർധ്വമുലമധഃശാഖമശ്വതഥം പ്രാഹുരവ്യയം
ഛന്ദാസി യസ്യ പർണാനി യസ്തം വേദ സ വേദവിത് ൧

അധശ്ചോർധ്വം പ്രസ്വതാസ്തസ്യ
ശാഖാ ഗുണപ്രവൃദ്ധാ വിഷയപ്രവാലാഃ
അധശ്ച മൂലാന്യനുസന്തതാനി
കർമാനുബന്ധീനി മനുഷ്യലോകേ ൨

ന രൂപമന്യേഹ തഥോപലഭ്യതേ
നാന്തോ ന ചാദിർന ച സമ്പ്രതിഷ്ഠാ
അശ്വതഥേനം സുവിരൂഢമൂലമസങ്ഗ-
ശസ്തേണ ദൃശേന ചരിത്യാ ന

തതഃ പദം തത്പരിമാർഗീതവ്യം
യസ്മിൻഗതാ ന നിവർതന്തി ഭൂഃ
തഥേവ ചാദ്യം പുരുഷം പ്രപദ്യേ
യതഃ പ്രവൃത്തിഃ പ്രസ്യതാ പുരാണീ ൪

നിർമാനമോഹാ ജിതസങ്ഗദോഷാ
അധ്യാത്മനിത്യാ വിനിവൃത്തകാമാഃ
ദ്വന്ദ്വൈർവിമുക്താഃ സുഖദ്ഃഖ-
സഞ്ചൈൻവർച്ഛന്ത്യമൃഗാഃ പദമവ്യയം തത് ൫

ന തദ്ഭാസയതേ സൂര്യോ ന ശശാങ്കോ ന പാവകഃ
യദ്ഗത്യാ ന നിവർതന്തേ തദ്ധാമ പരഥം മമ ൬

മമൈവാംശോ ജീവലോകേ ജീവഭൂതഃ സനാതനഃ
മനഃഷഷ്ഠാനീന്ദ്രിയാണി പ്രകൃതിസ്ഥാനി കർഷതി ൭

ശരീരം യദവാപ്നോതി യച്ചാപ്യുക്ത്രാമതീശ്വരഃ

ഗൃഹീത്യൈതാനി സംയാതി വായുർഗന്ധാനിവാശയാത് ൮

ശ്രോത്രം ചക്ഷുഃ സ്തർശനം ച രസനം പ്രാണമേവ ച
അധിഷ്ഠായ മനശ്ചായം വിഷയാനപസേവതേ ന്

ഉൽക്രാമന്തം സ്ഥിതം വാപി ഭുജാനം വാ ഗുണാനിതം
വിമൂഢാ നാനപശ്യന്തി പശ്യന്തി ജ്ഞാനചക്ഷുഷഃ ൧൦

യതന്തോ യോഗിനശ്ചൈനം പശ്യന്ത്യാത്മന്യവസ്ഥിതം
യതന്തോപ്യക്രതാത്മാനോ നൈനം പശ്യന്ത്യചേതസഃ ൧൧

യദാദിത്യഗതം തേജോ ജഗദ്ഭാസയതേഖിലം
യച്ചന്ദ്രമസി യച്ഛാഗൗ തത്തേജോ വിദ്ധി മാമകം ൧൨

ഗാമാവിശ്യ ച ഭൂതാനി ധാരയാമ്യഹമോജസാ
പുഷ്ണാമി ചൗഷധീഃ സർവാഃ സോമോ ഭൂത്വാ രസാത്മകഃ ൧൩

അഹം വൈശ്യാനരോ ഭൂത്വാ പ്രാണിനാം ദേഹമാശ്രിതഃ
പ്രാണാപാനസമായുക്തഃ പചാമ്യന്നം ചതുർവിധം ൧൪

സർവസ്യ ചാഹം ഹൃദി സന്നിവിഷ്ണോ
മത്തഃ സ്തൃതിർജ്ഞാനമപോഹനം ച
വേദൈശ്ച സർവൈരഹമേവ വേദ്യോ
വേദാന്തകൃദ്യേദവിദേവ ചാഹം ൧൫

ദ്വാവിമൗ പുരുഷൗ ലോകേ ക്ഷരശ്ചാക്ഷര ഏവ ച
ക്ഷരഃ സർവാണി ഭൂതാനി കൂടസേമാക്ഷര ഉച്യതേ ൧൯

ഉത്തമഃ പുരുഷസ്ത്വന്യഃ പരമാത്മേത്യദാഹൃതഃ
യോ ലോകത്രയമാവിശ്യ ബിഭർത്യവ്യയ ഈശ്വരഃ ൧൭

യസ്മാത്ക്ഷരമതീതോഹമക്ഷരാദപി ചോത്തമഃ
അതോസ്തി ലോകേ വേദേ ച പ്രഥിതഃ പുരുഷോത്തമഃ ൧൮

യോ മാമേവമസമുദേശോ ജാനാതി പുരുഷോത്തമം
സ സർവവിദ്ഭജതി മാം സർവഭാവേന ഭാരത ധൻ

ഇതി ഗുഹ്യതമം ശാസ്ത്രമിദമുക്തം മയാനഘ
ഏതദ്ബുദ്ധ്യാ ബുദ്ധിമാൻസ്യാത്കൃതകൃത്യശ്ച ഭാരത റം

ഇതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം യോഗശാസ്ത്രേ
ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ പുരുഷോത്തമയോഗോ നാമ പഞ്ചദശോദ്ധ്യായഃ
സമാപ്തഃ

അദ്ധ്യായം 16 - ദൈവാസുരസമ്പദ്ദിഭാഗയോഗം

ശ്രീഭഗവാൻവാച

അഭയം സത്യസംശ്രദ്ധിർജ്ഞാനയോഗവ്യവസ്ഥിതിഃ
ദാനം ദമശ്ച യജ്ഞശ്ച സ്വാധ്യായസ്തുപ ആർജവം ധ

അഹിംസാ സത്യമക്രോധസ്ത്യാഗഃ ശാന്തിരപൈശ്ചനം
ദയാ ഭൂതേഷുലോലുപ്തം മാർദവം ഹ്രീരചാപലം റ

തേജഃ ക്ഷമാ ധൃതിഃ ശൗചമദ്രോഹോ നാതിമാനിതാ
ഭവന്തി സമ്പദം ദൈവീമഭിജാതസ്യ ഭാരത ന

ദംഭോ ദർപോഭിമാനശ്ച ക്രോധഃ പാരുഷ്യമേവ ച
അജ്ഞാനം ചാഭിജാതസ്യ പാർഥ സമ്പദമാസുരീം റ

ദൈവീ സമ്പദ്ദിമോക്ഷായ നിബന്ധായാസുരീ മതാ
മാ ശുചഃ സമ്പദം ദൈവീമഭിജാതോസി പാണ്ഡവ ഭൂ

ദൗ ഭൂതസർഗൗ ലോകേസ്തിന്ദൈവ ആസുര ഏവ ച
ദൈവോ വിസ്തരശഃ പ്രോക്ത ആസുരം പാർഥ മേ ശുണേ നൃ

പ്രവൃത്തിം ച നിവൃത്തിം ച ജനാ ന വിദുരാസുരാഃ
ന ശൗചം നാപി ചാചാരോ ന സത്യം തേഷു വിദ്യതേ ള

അസത്യമപ്രതിഷ്ഠം തേ ജഗദാഹുരനീശ്വരം
അപരസ്തരസംഭൂതം കിമന്യത്കാമഹൈതുകം വൃ

ഏതാം ദൃഷ്ടീമവഷ്ടഭ്യ നഷ്ടാത്മാനോൽപണ്ഡലയഃ
പ്രഭവന്ത്യഗ്രകർമാണഃ ക്ഷയായ ജഗതോഹിതാഃ ന്

കാമമാശ്രിത്യ ദുഷ്പുരം ദംഭമാനമദാനിതാഃ
മോഹദ്ഗൃഹീത്വാസദ്ഗ്രാഹാൻപ്രവർത്തന്തേശുചിവൃതാഃ ധാ

ചിന്താമപരിമേയാം ച പ്രലയാന്താമുപാശ്രിതാഃ
കാമോപഭോഗപരമാ ഏതാവദിതി നിശ്ചിതാഃ ൧൧

ആശാപാശശതൈർബദ്ധാഃ കാമക്രോധപരായണാഃ
ഈഹന്തേ കാമഭോഗാർഥമന്യായേനാർഥസഞ്ചയാൻ ൧൨

ഇദമദ്യ മയാ ലബ്ധമിമം പ്രാപ്തേ മനോരഥം
ഇദമസ്തീദമപി മേ ഭവിഷ്യതി പുനർധനം ൧൩

അസൗ മയാ ഹതഃ ശത്രുർഹനിഷ്യേ ചാപരാന്ധി
ഈശ്വരോഹമഹം ഭോഗീ സിദ്ധോഹം ബലവാൻസുഖീ ൧൪

ആവ്യോഭിജനവാനസ്തി കോന്യോസ്തി സദശോ മയാ
യക്ഷേദ്യാദസ്യാമി മോദിഷ്യേ ഇത്യജ്ഞാനവിമോഹിതാഃ ൧൫

അനേകചിത്തവിദ്രാന്താ മോഹജാലസമാവൃതാഃ
പ്രസക്താഃ കാമഭോഗേഷു പതന്തി നരകേശുചൗ ൧൬

ആത്മസംഭാവിതാഃ സ്തബ്ധാ ധനമാനമദാനിതാഃ
യജന്തേ നാമയജ്ഞൈസ്തേ ദംഭേനാവിധിപൂർവകം ൧൭

അഹങ്കാരം ബലം ദർപം കാമം ക്രോധം ച സംശ്രിതാഃ
മാമാത്മപരദേഹേഷു പ്രദിഷന്തോദ്യസ്യയകാഃ ൧൮

താനഹം ദിഷതഃ ക്രൂരാൻസംസാരേഷു നരാധമാൻ
ക്ഷിപാമ്യജസ്രമശുഭാനാസുരീഷ്യേവ യോനിഷു ൧൯

ആസുരീം യോനിമാപന്നാ മൃഗാ ജന്മനിജന്മനി
മാമപ്രാപ്യൈവ കൗന്തേയ തതോ യാന്ത്യധമാം ഗതിം ൨൦

ത്രിവിധം നരകസ്വേദം ദ്വാരം നാശനമാത്മനഃ
കാമഃ ക്രോധസ്തഥാ ലോഭസ്തസ്മാദേതത്തായം ത്യജേത് ൨൧

ഏതൈർവിമുക്തഃ കൗന്തേയ തമോദ്യാരെസ്തിഭിർനരഃ
ആചരത്യാത്മനഃ ശ്രേയസ്സതോ യാതി പരാം ഗതിം ൨൨

യഃ ശാസ്ത്രവിധിമുത്സ്യജ്യ വർതതേ കാമകാരതഃ
ന സ സിദ്ധിമവാപ്നോതി ന സുഖം ന പരാം ഗതിം ൨൩

തസ്മാച്ഛാസ്ത്രം പ്രമാണം തേ കാര്യാകാര്യവ്യവസ്ഥിതൗ
ജ്ഞാത്യാ ശാസ്ത്രവിധാനോക്തം കർമ്മ കർതുമിഹാർഹസി ൨൪

ഇതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം യോഗശാസ്ത്രേ
ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ ദൈവാസുരസന്പദ്വിഭാഗയോഗോ നാമ ഷോഡശോ
ദ്ധ്യായഃ സമാപ്തഃ

അദ്ധ്യായം 17 - ശ്രദ്ധാരൂപവിഭാഗയോഗം

അർജുന ഉവാച

യേ ശാസ്ത്രവിധിമുത്സൃജ്യ യജ്ഞേ ശ്രദ്ധയാനൃതാഃ
തേഷാം നിഷ്ഠാ തു കാ കൃഷ്ണ സത്ത്വമാഹോ രജസ്തമഃ ൧

ശ്രീഭഗവാനവാച

ത്രിവിധാ ഭവതി ശ്രദ്ധാ ദേഹിനാം സാ സ്വഭാവജാ
സാന്ത്വികീ രാജസീ ചൈവ താമസീ ചേതി താം ശൃണു ൨

സത്ത്വാനരൂപാ സർവസ്യ ശ്രദ്ധാ ഭവതി ഭാരത
ശ്രദ്ധാമയോയം പുരുഷോ യോ യച്ഛ്രദ്ധഃ സ ഏവ സഃ ൩

യജ്ഞേ സാന്ത്വികാ ദേവാനൃക്ഷരക്ഷാംസി രാജസാഃ
പ്രേതാൻഭൂതഗണാംശ്ചാന്യേ യജ്ഞേ താമസാ ജനാഃ ൪

അശാസ്ത്രവിഹിതം ഘോരം തപ്യന്തേ യേ തപോ ജനാഃ
ദംഭാഹങ്കാരസമൃക്താഃ കാമരാഗബലാനൃതാഃ ൫

കർഷയന്തഃ ശരീരസ്ഥം ഭൂതഗ്രാമമചേതസഃ
മാം ചൈവാനന്തഃ ശരീരസ്ഥം താനൃധ്യാസുരനിശ്ചയാൻ ൬

ആഹാരസ്തുപി സർവസ്യ ത്രിവിധോ ഭവതി പ്രിയഃ
യജ്ഞസ്തുപസ്തഥാ ദാനം തേഷാം ഭേദമിമം ശൃണു ൭

ആയുഃസത്ത്വബലാരോഗ്യസുഖപ്രീതിവിവർധനാഃ
രസ്യാഃ സ്തിഗ്ധാഃ സ്ഥിരാ ഹൃദ്യാ ആഹാരാഃ സാന്ത്വികപ്രിയാഃ ൮

കച്ഛല്ലലവണാത്യുഷ്ണതീക്ഷ്ണരൂക്ഷവിദാഹിനഃ
ആഹാരാ രാജസന്യേഷ്ഠാ ദുഃഖശോകാമയപ്രദാഃ ൯

യാതയാമം ഗതരസം പൃതി പര്യുഷിതം ച യത്

ഉച്ഛിഷ്ടമപി ചാമേധ്യം ഭോജനം താമസപ്രിയം ധ്രു

അഹലാകാക്ഷിഭിര്യജേണാ വിധിദൃഷ്ടോ യ ഇജ്യതേ
യഷ്ടവ്യമേവേതി മനഃ സമാധായ സ സാത്തൃകഃ ധ്രു

അഭിസന്ധായ തു ഹലം ദംഭാർഥമപി ചൈവ യത്
ഇജ്യതേ ഭരതശ്രേഷ്ഠ തം യജ്ഞം വിദ്ധി രാജസം ധ്രു

വിധിഹീനമസൃഷ്ടാനം മന്ത്രഹീനമദക്ഷിണം
ശ്രദ്ധാവിരഹിതം യജ്ഞം താമസം പരിചക്ഷതേ ധ്രു

ദേവദിജഗുരപ്രാജ്ഞപുജനം ശൗചമാർജവം
ബ്രഹ്മചര്യമഹിംസാ ച ശാരീരം തപ ഉച്യതേ ധ്രു

അനുദ്വേഗകരം വാക്യം സത്യം പ്രിയഹിതം ച യത്
സ്വാധ്യായാഭ്യസനം ചൈവ വാങ്മയം തപ ഉച്യതേ ധ്രു

മനഃപ്രസാദഃ സൗമ്യത്വം മൗനമാത്മവിനിഗ്രഹഃ
ഭാവസംശുദ്ധിരിത്യേതത്തപോ മാനസമുച്യതേ ധ്രു

ശ്രദ്ധയാ പരയാ തപ്തം തപസ്തന്ത്രിവിധം നരൈഃ
അഹലാകാക്ഷിഭിര്യജൈഃ സാത്തൃകം പരിചക്ഷതേ ധ്രു

സത്കാരമാനപൂജാർഥം തപോ ദംഭേന ചൈവ യത്
ക്രിയതേ തദിഹ പ്രോക്തം രാജസം ചലമധ്യവം ധ്രു

മൂഢഗ്രാഹേണാത്മനോ യത്പീഡയാ ക്രിയതേ തപഃ
പരസ്യോത്സാദനാർഥം വാ തത്താമസമുദാഹൃതം ധ്രു

ദാതവ്യമിതി യദ്രാനം ദീയതേനപകാരിണേ
ദേശേ കാലേ ച പാത്രേ ച തദ്രാനം സാത്തൃകം സ്മൃതം ധ്രു

യത്തു പ്രത്യുപകാരാർഥം ഫലമുദ്രിശ്യ വാ പുനഃ

ദിയതേ ച പരിക്ലിഷ്ടം തദ്ദാനം രാജസം സൃതം ൨൧

അദേശകാലേ യദ്ദാനമപാരോദ്യത്യ ദിയതേ
അസതക്രമവജ്ഞാതം തത്താമസമുദാഹൃതം ൨൨

ഓം തത്സദിതി നിർദേശോ ബ്രഹ്മണസ്ത്രിവിധഃ സൃതഃ
ബ്രാഹ്മണാസ്തേന വേദാശ്ച യജ്ഞാശ്ച വിഹിതാഃ പുരാ ൨൩

തസ്മാദ് ഓം ഇത്യുദാഹൃത്യ യജ്ഞദാനതപഃക്രിയാഃ
പ്രവർത്തനേ വിധാനോക്താഃ സതതം ബ്രഹ്മവാദിനാം ൨൪

തദിത്യനഭിസന്ധായ ഫലം യജ്ഞതപഃക്രിയാഃ
ദാനക്രിയാശ്ച വിവിധാഃ ക്രിയനേ മോക്ഷകാക്ഷിഭിഃ ൨൫

സദ്ഭാവേ സാധുഭാവേ ച സദിത്യേതത്പ്രയുജ്യതേ
പ്രശസ്തേ കർമ്മണി തഥാ സച്ഛബ്ദഃ പാർഥ യുജ്യതേ ൨൯

യജ്ഞേ തപസി ദാനേ ച സ്ഥിതിഃ സദിതി ചോച്യതേ
കർമ്മ ചൈവ തദർഥിയം സദിത്യേവാഭിധീയതേ ൨൭

അശ്രദ്ധയാ ഹൃതം ദത്തം തപസ്തപ്തം കൃതം ച യത്
അസദിത്യുച്യതേ പാർഥ ന ച തത്പ്രേത്യ നോ ഇഹ ൨൮

ഇതി ശ്രീമദ്ഗേവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം യോഗശാസ്ത്രേ
ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ ശ്രദ്ധാരൂപവിഭാഗയോഗോ നാമ സപ്തദശോദ്ധ്യായഃ
സമാപ്തഃ

അദ്ധ്യായം 18 - മോക്ഷസന്യാസയോഗം

അർജുന ഉവാച

സന്യാസസ്യ മഹാബാഹോ തത്ത്വമിച്ഛാമി വേദിതും
ത്യാഗസ്യ ച ഏഷീകേശ പൃഥക്ക്കേശിനിഷ്ഠന മ

ശ്രീഭഗവാൻവാച

കാമ്യാനാം കർമ്മണാം ന്യാസം സന്യാസം കവയോ വിദുഃ
സർവകർമ്മഫലത്യാഗം പ്രാഹുസ്ത്യാഗം വിചക്ഷണാഃ ൨

ത്യാജ്യം ദോഷവദിത്യേകേ കർമ്മ പ്രാഹുർമനീഷിണഃ
യജ്ഞദാനതപഃകർമ്മ ന ത്യാജ്യമിതി ചാപരേ ൩

നിശ്ചയം ശൃണ മേ തത്ര ത്യാഗേ ഭരതസത്തമ
ത്യാഗോ ഹി പുരുഷവ്യാഘ്രേ ത്രിവിധഃ സമ്പ്രകീർത്തിതഃ ൪

യജ്ഞദാനതപഃകർമ്മ ന ത്യാജ്യം കാര്യമേവ തത്
യജ്ഞോ ദാനം തപശ്ചൈവ പാവനാനി മനീഷിണാം ൫

എതാന്യപി തു കർമാണി സങ്ഗം തൃക്ത്വാ ഫലാനി ച
കർതവ്യാനീതി മേ പാർഥ നിശ്ചിതം മതമുത്തമം ൬

നിയതസ്യ തു സന്യാസഃ കർമ്മണോ നോപപദ്യതേ
മോഹാത്തസ്യ പരിത്യാഗസ്താമസഃ പരികീർത്തിതഃ ൭

ദുഃഖമിത്യേവ യത്കർമ്മ കായക്ലേശഭയാത്ത്യജേത്
സ കൃത്വാ രാജസം ത്യാഗം നൈവ ത്യാഗഫലം ലഭേത് ൮

കാര്യമിത്യേവ യത്കർമ്മ നിയതം ക്രിയതേർജുന
സങ്ഗം തൃക്ത്വാ ഫലം ചൈവ സ ത്യാഗഃ സാന്ത്വികോ മതഃ ൯

ന ദ്വേഷ്യുകുശലം കർമ്മ കുശലേ നാനുഷജ്ജതേ

ത്യാഗീ സത്യാസമാവിഷ്ടോ മേധാവി ചിന്നസംശയഃ ൧൦

ന ഹി ദേഹദൃതാ ശക്യാം തൃക്കും കർമാണ്യശേഷതഃ
യസ്തു കർമ്മഫലത്യാഗീ സ ത്യാഗീത്യഭിധീയതേ ൧൧

അനിഷ്ടമിഷ്ടം മിശ്രം ച ത്രിവിധം കർമ്മണഃ ഫലം
ഭവത്യത്യാഗിനാം പ്രേത്യ ന തു സന്യാസിനാം ക്വചിത് ൧൨

പഞ്ചൈതാനി മഹാബാഹോ കാരണാനി നിബോധ മേ
സാംഖ്യേ കൃതാന്തേ പ്രോക്താനി സിദ്ധയേ സർവകർമ്മണം ൧൩

അധിഷ്ഠാനം തഥാ കർതാ കരണം ച പൃഥഗ്വിധം
വിവിധാശ്ച പൃഥക്ചേഷ്ടാ ദൈവം ചൈവാരത്ര പഞ്ചമം ൧൪

ശരീരവാങ്മനോഭിര്യത്കർമ്മ പ്രാരഭതേ നരഃ
ന്യായും വാ വിപരീതം വാ പഞ്ചൈതേ തസ്യ ഹേതവഃ ൧൫

തന്നൈവം സതി കർതാരമാത്മാനം കേവലം തു യഃ
പശ്യത്യക്രതബുദ്ധിത്യാന സ പശ്യതി ദുർമ്മതിഃ ൧൬

യസ്യ നാഹംകൃതോ ഭാവോ ബുദ്ധിര്യസ്യ ന ലിപ്യതേ
ഹത്യാപി സ ഇമാംല്ലോകാന ഹന്തി ന നിബധ്യതേ ൧൭

ജ്ഞാനം ജ്ഞേയം പരിജ്ഞാതാ ത്രിവിധാ കർമ്മചോദനാ
കരണം കർമ്മ കർത്തേതി ത്രിവിധഃ കർമ്മസങ്ഗ്രഹഃ ൧൮

ജ്ഞാനം കർമ്മ ച കർതാ ച ത്രിധൈവ ഗുണഭേദതഃ
പ്രോച്യതേ ഗുണസംഖ്യാനേ യഥാവച്ഛുണ താന്യപി ൧൯

സർവഭൂതേഷു യേനൈകം ഭാവമവ്യയമീക്ഷതേ
അവിഭക്തം വിഭക്തേഷു തജ്ജ്ഞാനം വിദ്ധി സാന്തൃകം ൨൦

പൃഥക്ശേന്യ ന തു യജ്ജ്ഞാനം നാനാഭാവാനുപൃഥഗ്വിധാനു

വേത്തി സർവേഷ്യ ഭൂതേഷ്യ തജ്ജ്ഞാനം വിദ്ധി രാജസം ൨൧

യത്തു കൃത്യവദേകസ്തിൻകാര്യേ സക്തമഹൈതുകം
അതത്പാർഥവദൽപം ച തത്താമസമുദാഹൃതം ൨൨

നിയതം സങ്ഗരഹിതമരാഗദ്വേഷതഃ കൃതം
അഫലപ്രേപ്സുനാ കർമ യത്തസാത്തപികമുച്യതേ ൨൩

യത്തു കാമേപ്സുനാ കർമ സാഹകാരേണ വാ പുനഃ
ക്രിയതേ ബഹുലായാസം തദ്രാജസമുദാഹൃതം ൨൪

അനുബന്ധം ക്ഷയം ഹിംസാമനപേക്ഷ്യ ച പൗരൂഷം
മോഹാദാരഭ്യതേ കർമ യത്തത്താമസമുച്യതേ ൨൫

മുക്തസങ്ഗോനഹംവാദീ ധൃത്യത്സാഹസമനഗിതഃ
സിദ്ധ്യസിദ്ധ്യോർനിർവികാരഃ കർതാ സാത്തപിക ഉച്യതേ ൨൬

രാഗീ കർമഫലപ്രേപ്സുർലബ്ധ്യാ ഹിംസാത്മകോശുചിഃ
ഹർഷശോകാനഗിതഃ കർതാ രാജസഃ പരികീർത്തിതഃ ൨൭

അയുക്തഃ പ്രാകൃതഃ സ്തബ്ധഃ ശഠോ നൈഷ്ഠതികോലസഃ
വിഷാദീ ദീർഘസൂത്രീ ച കർതാ താമസ ഉച്യതേ ൨൮

ബുദ്ധേർഭേദം ധൃതേശ്ചൈവ ഗുണതസ്ത്വിവിധം ശൃണു
പ്രോച്യമാനമശേഷേണ പൃഥക്ത്വേന ധനഞ്ജയ ൨൯

പ്രവൃത്തിം ച നിവൃത്തിം ച കാര്യാകര്യേ ഭയാഭയേ
ബന്ധം മോക്ഷം ച യാ വേത്തി ബുദ്ധിഃ സാ പാർഥ സാത്തപികീ ൩൦

യയാ ധർമ്മധർമ്മം ച കാര്യം ചാകാര്യമേവ ച
അയഥാവത്പ്രജാനാതി ബുദ്ധിഃ സാ പാർഥ രാജസീ ൩൧

അധർമ്മം ധർമ്മമിതി യാ മന്യതേ തമസാവൃതാ

സർവാർഥാനുപരീതാംശു ബുദ്ധിഃ സാ പാർഥ താമസി ൩൨

ധൃത്യായ യാധാരയതേ മനഃപ്രാണേന്ദ്രിയക്രിയാഃ
യോഗേനാവ്യഭിചാരിണ്യാ യുതിഃ സാ പാർഥ സാത്തപിക്വീ ൩൩

യയാ തു ധർമ്മകാമാർഥാസ്മത്യോ ധാരയതേർജുനാ
പ്രസങ്ഗേന ലോകാക്ഷി യുതിഃ സാ പാർഥ രാജസീ ൩൪

യയാ സ്വപ്നം ഭയം ശോകം വിഷാദം മദമേവ ച
ന വിമുഞ്ചതി ദുർമേധോ യുതിഃ സാ പാർഥ താമസി ൩൫

സുഖം ത്വിദാനീം ത്രിവിധം ശൃണു മേ ഭരതർഷഭ
അഭ്യോസാദ്രമതേ യത്ര ദുഃഖാന്തം ച നിഗച്ഛതി ൩൬

യത്തദഗ്രേ വിഷമിവ പരിണാമേമൃതോപമം
തത്സുഖം സാത്തപിക്വം പ്രോക്തമാത്മബുദ്ധിപ്രസാദജം ൩൭

വിഷയേന്ദ്രിയസമ്യോഗാദ്യത്തദഗ്രേമൃതോപമം
പരിണാമേ വിഷമിവ തത്സുഖം രാജസം സ്മൃതം ൩൮

യദഗ്രേ ചാനബന്ധേ ച സുഖം മോഹനമാത്മനഃ
നിദ്രാലസ്യപ്രമാദോത്ഥം തത്താമസമുദാഹൃതം ൩൯

ന തദസ്തി പൃഥിവ്യാം വാ ദിവി ദേവേഷു വാ പുനഃ
സത്തം പ്രകൃതിജൈർമുക്തം യദേഭിഃ സ്യാന്ത്രിഭിർഗുണൈഃ ൪൦

ബ്രാഹ്മണക്ഷത്രിയവിശാം ശൂദ്രാണാം ച പരന്തപ
കർമാണി പ്രവിഭക്താനി സ്വഭാവപ്രഭവൈർഗുണൈഃ ൪൧

ശമോ ദമസ്തപഃ ശൗചം ക്ഷാന്തിരാർജവമേവ ച
ജ്ഞാനം വിജ്ഞാനമാസ്തിക്യം ബ്രഹ്മകർമ്മ സ്വഭാവജം ൪൨

ശൗര്യം തേജോ യുതിർദാക്ഷ്യം യുദ്ധേ ചാപ്യപലായനം

ദാനമീശ്വരഭാവശ്ച ക്ഷാത്രം കർമ്മ സ്വഭാവജം ര്ന

കൃഷിഗോരക്ഷ്യവാണിജ്യം വൈശ്യകർമ്മ സ്വഭാവജം
പരിചര്യാത്മകം കർമ്മ ശൂദ്രസ്യാപി സ്വഭാവജം ര്ന

സ്വേ സ്വേ കർമ്മണ്യഭിരതഃ സംസിദ്ധിം ലഭതേ നരഃ
സ്വകർമ്മനിരതഃ സിദ്ധിം യഥാ വിന്ദതി തച്ഛൂണ ര്ന

യതഃ പ്രവൃത്തിർഭൂതാനാം യേന സർവമിദം തതം
സ്വകർമ്മണാ തമഭ്യർച്യ സിദ്ധിം വിന്ദതി മാനവഃ ര്ന

ശ്രേയാൻസ്വധർമ്മോ വിഗുണഃ പരധർമാത്പ്രനുഷ്ഠിതാത്
സ്വഭാവനിയതം കർമ്മ കർവന്നാന്യോതി കിരീബിഷം ര്ന

സഹജം കർമ്മ കൗന്തേയ സദോഷമപി ന ത്യജേത്
സർവാരംഭാ ഹി ദോഷേണ ധൃമേനാഗ്നിരിവാവൃതാഃ ര്ന

അസക്തബുദ്ധിഃ സർവത്ര ജിതാത്മാ വിഗതസ്സഹഃ
നൈഷ്കർമ്യസിദ്ധിം പരമാം സന്യാസേനാധിഗച്ഛതി ര്ന

സിദ്ധിം പ്രാപ്നോ യഥാ ബ്രഹ്മ തഥാന്യോതി നിബോധ മേ
സമാസേനൈവ കൗന്തേയ നിഷ്ഠാ ജ്ഞാനസ്യ യാ പരാ ദ്രം

ബുദ്ധ്യാ വിശുദ്ധയാ യുക്തോ ധൃത്യാത്മാനം നിയമ്യ ച
ശബ്ദാദീന്വിഷയാംസ്സ്യക്താ രാഗദ്വേഷൗ വ്യദസ്യ ച ദ്രമ

വിവിക്തസേവീ ലഘ്യാശീ യതവാക്വായമാനസഃ
ധ്യാനയോഗപരോ നിത്യം വൈരാഗ്യം സമുപാശ്രിതഃ ദ്ര

അഹങ്കാരം ബലം ദർപം കാമം ക്രോധം പരിഗ്രഹം
വിമുച്യ നിർമ്മമഃ ശാന്തോ ബ്രഹ്മഭൂതായ കൽപതേ ദ്ര

ബ്രഹ്മഭൂതഃ പ്രസന്നാത്മാ ന ശോചതി ന കാക്ഷതി

സമഃ സർവേഷു ഭൂതേഷു മദ്ഭക്തിം ലഭതേ പരാം ൫൪

ഭക്ത്യാ മാമഭിജാനാതി യാവാനൃശ്ചാസ്മി തത്വതഃ
തതോ മാം തത്വതോ ജ്ഞാത്യാ വിശതേ തദനന്തരം ൫൫

സർവകർമാണ്യപി സദാ കർവാനോ മദ്യപാശ്രയഃ
മത്പ്രസാദാദവാപ്നോതി ശാശ്വതം പദമവ്യയം ൫൬

ചേതസാ സർവകർമാണി മയി സന്യസ്യ മത്പരഃ
ബുദ്ധിയോഗമുപാശ്രിത്യ മച്ചിത്തഃ സതതം ഭവ ൫൭

മച്ചിത്തഃ സർവദുർഗാണി മത്പ്രസാദാത്തരിഷ്യസി
അഥ ചേത്തമഹങ്കാരാന ശ്രോഷ്യസി വിനക്ഷ്യസി ൫൮

യദഹങ്കാരമാശ്രിത്യ ന യോത്സ്യ ഇതി മന്യസേ
മിഥൈഷ വ്യവസായന്തേ പ്രകൃതിസ്ത്വാം നിയോക്ഷ്യതി ൫൯

സ്വഭാവജേന കൗന്തേയ നിബദ്ധഃ സ്വേന കർമണാ
കർതും നേച്ഛസി യന്മോഹാത്കരിഷ്യസ്യവശോപി തത് ത്വം

ഈശ്വരഃ സർവഭൂതാനാം ഹൃദേശേർജ്ജുന തിഷ്ഠതി
ഭ്രാമയൻസർവഭൂതാനി യന്ത്രാരൂഢാനി മായയാ ത്വഥ

തമേവ ശരണം ഗച്ഛ സർവഭാവേന ഭാരത
തത്പ്രസാദാത്പരാം ശാന്തിം സ്ഥാനം പ്രാപ്സ്യസി ശാശ്വതം ത്വഥ

ഇതി തേ ജ്ഞാനമാഖ്യാതം ഗൃഹ്യാദ്ഗൃഹ്യതരം മയാ
വിമൂഢൈശ്വരദേശേഷേണ യഥേച്ഛസി തഥാ കരു ത്വഥ

സർവഗൃഹ്യതമം ഭൂയഃ ശൃണു മേ പരമം വചഃ
ഇഷ്ടോസി മേ ദൃഢമിതി തതോ വക്ഷ്യാമി തേ ഹിതം ത്വഥ

മന്മനാ ഭവ മദ്ഭക്തോ മദ്യാജി മാം നമസ്കരു

മാമേവൈഷ്യസി സത്യം തേ പ്രതിജാനേ പ്രിയോസി മേ നൃഠി

സർവധർമാൻപരിത്യജ്യ മാമേകം ശരണം വ്രജ
അഹം ത്യാം സർവപാപേഭ്യോ മോക്ഷയിഷ്യാമി മാ ശുചഃ നൃനൃ

ഇദം തേ നാതപസ്തായ നാഭക്തായ കദാചന
ന ചാശുശ്രൂഷവേ വാച്യം ന ച മാം യോഭ്യസ്യതി നൃഠ

യ ഇദം പരമം ഗുഹ്യം മദ്ഭക്തേഷ്വഭിധാസ്യതി
ഭക്തിം മയി പരാം കൃത്യാ മാമേവൈഷ്യത്യസംശയഃ നൃവൃ

ന ച തസ്താനനുഷ്യേഷു കശ്ചിന്മേ പ്രിയകൃത്തമഃ
ഭവിതാ ന ച മേ തസ്താദന്യഃ പ്രിയതരോ ഭൂവി നൃഠ

അധ്യേഷ്യതേ ച യ ഇമം ധർമ്യം സംവാദമാവയോഃ
ജ്ഞാനയജ്ഞേന തേനാഹമിഷ്ടഃ സ്യാമിതി മേ മതിഃ ഞ

ശ്രദ്ധാവാന്നസ്യയശ്ച ശൃണയാദപി യോ നരഃ
സോപി മുക്തഃ ശുഭാംഗ്ലോകാൻപ്രാപ്തയാത്പുണ്യകർമ്മണാം ഞ

കച്ചിദേതച്ഛതം പാർഥ ത്വയൈകാഗ്രേണ ചേതസാ
കച്ചിദജ്ഞാനസമ്മോഹഃ പ്രണഷ്ടസ്തേ ധനഞ്ജയ ഞ

അർജ്ജുന ഉവാച

നഷ്ടോ മോഹഃ സ്മൃതിർലബ്ധോ ത്വത്പ്രസാദാന്യാച്യത
സ്ഥിതോസ്മി ഗതസന്ദേഹഃ കരിഷ്യേ വചനം തവ ഞ

സഞ്ജയ ഉവാച

ഇത്യഹം വാസുദേവസ്യ പാർഥസ്യ ച മഹാത്മനഃ
സംവാദമിമമശ്രൗഷമദ്ഭൂതം രോമഹർഷണം ഞ

വ്യാസപ്രസാദാച്ഛതവാനേതദ്ഗൃഹ്യമഹം പരം
യോഗം യോഗേശ്വരാത്കൃഷ്ണാത്സാക്ഷാത്കഥയതഃ സ്വയം ഞദ്ര

രാജൻസംസൃത്യ സംസൃത്യ സംവാദമിമമദ്ഭൂതം
കേശവാര്ജുനയോഃ പുണ്യം ഹൃഷ്യാമി ച മുഹൂർമുഹൂഃ ഞ

തച്ച സംസൃത്യ സംസൃത്യ രൂപമത്യദ്ഭൂതം ഹരേഃ
വിസ്മയോ മേ മഹാൻരാജൻഹൃഷ്യാമി ച പുനഃ പുനഃ ഞ

യത്ര യോഗേശ്വരഃ കൃഷ്ണോ യത്ര പാർഥോ ധനർധരഃ
തത്ര ശ്രീർവിജയോ ഭൂതിർധ്രുവാ നീതിർമതിർമ്മ ഞ

ഇതി ശ്രീമദ്ഗേവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം യോഗശാസ്ത്രേ
ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ മോക്ഷസംന്യാസയോഗോ നാമ അഷ്ടാദശോദ്ധ്യായഃ
സമാപ്തഃ

പ്രസാധകർ

നാളിളക്കം

